

A Katolikus Nevelés Kongregációja

A MEGSZENTELT SZEMÉLYEK ÉS KÜLDETÉSÜK AZ ISKOLÁBAN

Megfontolások és irányelvek

2002. október 28.

A fordítás alapjául szolgált: Congregazione per l'Educatione Cattolica: *Le persone consacrate e la loro missione nella scuola. Riflessioni e orientamenti*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2002.

Fordította: Tózsér Endre SchP

BEVEZETÉS

1. Az Ige megtestesülése kétezredik évfordulójának megünneplése sok hívó számára a megtérés ideje volt, olyan időszak, amelynek során megnyíltak Istennek a saját képmására alkotott emberre vonatkozó terve előtt. A jubileumi év kegyelme arra sűrgette Isten népét, hogy életének tanúságtételével hirdesse Jézus Krisztus misztériumát, aki „ugyanaz tegnap, ma és mindörökké”, és hirdesse Jézusban az emberi személyre vonatkozó igazságot. A fiatalok ezenfelül meglepő érdeklődést mutattak Jézus kifejezett hirdetése iránt. A megszentelt személyek pedig – a maguk részéről – hallgattak arra az erőteljes felszólításra, hogy a megtérés állapotában éljenek annak érdekében, hogy megvalósítsák sajátos küldetésüket az egyházban: ők Krisztus tanúi, *Isten szeretetének epifániája a világban*, valamint a kiengesztelődött emberiség olvasható jelei.¹

2. A bonyolult kulturális helyzetek, amelyek a 21. század elején jellemzik a világot, új felhívást jelentenek a hívők felelősségének, hogy a jelent *kairoszként*, alkalmas időszakként éljék meg, hogy az evangélium hatékonyan érje el a most élő férfiakat és nőket. Ebben a problematikus, ugyanakkor elbűvölő korban,² a megszentelt személyek felismerik annak a prófétai feladatnak a fontosságát, amelyet az egyház rájuk bíz: „Emlékeztetni arra, milyen terve van Istennek az emberekkel, és szolgálni azt, ahogyan a Szentírás hirdeti e tervet, és ahogyan ezt Istennek a történelemben végbevitt gondoskodó tevékenységének jeleiből éles szemmel kiolvasni lehet.”³ Olyan feladatról van szó, amely a tanúságtétel bátorságát és a párbeszédhez szükséges türelmet igényli: kötelesség olyan kulturális irányzatokkal szemben, amelyek fenyegetik az emberi élet méltóságát, különösképpen annak kezdetét és befejezését, valamint a teremtet világ harmóniáját, a népek létét és a békét.

3. Az új évezred kezdetén – amikor mélyreható változások történnek a nevelés és oktatás világában – a Katolikus Nevelés Kongregációja szeretne megosztani néhány megfontolást, felajánlani néhány irányelvet, és elmélyítő reflexióra ösztönözni a megszentelt személyek nevelői küldetéséről és jelenlétéről az iskolában, de nemcsak a katolikus iskolában. A jelen dokumentum elsősorban a megszentelt élet intézményei és az apostoli élet társaságai tagjainak szól, de mindazoknak is, akik részt vesznek az egyház nevelői küldetésében, és különféle formában vállalták az evangéliumi tanácsok megtartását.

4. Az itt kifejtett megfontolások a II. Vatikáni Zsinatnak, az egyetemes egyház tanítóhivatalának az irányvonalát kívánják követni, valamint a különböző földrészekén tartott szinódusok dokumentumaiét, amelyek a mai világban végzett evangelizációval, a megszentelt élettel és a neveléssel, különösképpen is az iskolai neveléssel foglalkoznak. Kongregációnk a korábbi években útmutatást fogalmazott meg a katolikus iskoláról⁴ és a világiakról mint a hit tanúiról az iskolában.⁵ A világiakról szóló

¹ Vö. II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás (1996. márc. 25.), 72–73.; AAS 88 (1996) 447–449.

² Vö. II. János Pál: *Redemptoris missio* enciklika (1990. dec. 7.) 38.; AAS 83 (1991) 286.

³ Vö. II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 73.; AAS 88 (1996) 448.

⁴ Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus iskola* (1977. márc. 19.); vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus iskola a harmadik évezred küszöbén* (1997. dec. 28.).

⁵ Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus világiak mint a hit tanúi az iskolában* (1982. okt. 15.).

dokumentumot folytatva a kongregáció – a *Vita consecrata* kezdetű apostoli buzdítás iránymutatásainak, valamint a kultúra területén végzett pasztoráció legújabb eredményeinek fényében⁶ – most arra kíván reflektálni, vajon a megszentelt személyek milyen sajátos módon járulnak hozzá az iskolában végzett nevelői küldetéshez. Ezt abban a meggyőződésben teszi, hogy „az a hit, amely nem válik kultúrává, az nem egészen befogadott, nem teljesen átgondolt és nem hűségesen megélt hit”.⁷

5. A hit kulturális közvetítésének szükségessége felszólítást jelent a megszentelt személyeknek, hogy mérlegeljék iskolában való jelenlétük értelmét. A megváltozott helyzetek, amelyek között tevékenykednek – gyakran szekularizált környezetben és alacsony létszámmal a nevelési közösségben –, megkövetelik annak világos kifejezését, hogy mi az ő sajátos hozzájárulásuk, együttműködve az iskolában jelenlévő egyéb hivatásokkal. Elérkezett annak ideje, hogy válaszokat fogalmazzanak meg a fiatal nemzedékek alapvető kérdéseire, és világos kulturális programot ajánljanak fel, amely egyértelműen megfogalmazza, hogy milyen típusú személyt és társadalmat akar nevelni, valamint az evangélium értékei által inspirált antropológiai látásmódra való hivatkozást, miközben tiszteletteljes és építő párbeszédet folytatnak azokkal, akiknek más felfogásuk van az életről.

6. A mai világ kihívásai új motivációkat nyújtanak a megszentelt személyek küldetésének, akik arra kaptak meghívást, hogy az evangéliumi tanácsok szerint éljenek, és a boldogságok humanizmusát a nevelés és az iskola területére vigyék. E terület nem idegen az egyház azon rendeltetésétől, hogy hirdesse az üdvösséget minden népnek.⁸ „Ugyanakkor azonban fájdalommal állapítjuk meg néhány olyan nehézség jelentkezését, amelyek rábírják a [szerzetes] közösségeket, hogy elhagyják az iskolai nevelés területét. A szerzetesi hivatások hiánya, az iskola nevelési küldetése iránti érdektelenség, a szűkös anyagi lehetőségek a katolikus iskolák fenntartására, más, látszólag nagyobb eredményekkel kecsegtető apostolkodási formák iránti vonzódás...”⁹ – ezek a nehézségek, túl azon, hogy elbátortalaníthatnak, a megtisztulás forrása is lehetnek, és jelezhetik a *kegyelem és üdvösség* idejét (vö. 2Kor 6,2). Arra hívnak ugyanis, hogy a megszentelt személyek a Lélek segítségével történő mérlegelés állapotában éljenek, és elsajátítsák a folytonos *megújulás* magatartásmódját. A Szentlélek ezenfelül irányítja őket, hogy újra felfedezzék karizmájukat, az iskola világában való jelenlétük gyökereit és módozatait azáltal, hogy a lényegre összpontosítanak: a szegény, alázatos és tiszta Krisztusról való tanúságtétel elsőségére; a személy és a szeretetre alapozott kapcsolatok elsődlegességére; az igazság keresésére, a hit, az élet és a kultúra közötti szintézisre, valamint egy olyan emberfelfogás hatékony ajánlására, amely tiszteli Isten tervét.

⁶ Vö. Kultúra Pápai Tanácsa: *Per una pastorale della cultura* [A kultúra pasztorációja érdekében] (1999. máj. 23.).

⁷ Vö. II. János Pál: *Lettera di fondazione del Pontificio Consiglio della Cultura* [A Kultúra Pápai Tanácsának alapítólevele] (1982. máj. 20.); AAS 74 (1982) 685.

⁸ Vö. II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 96.; AAS 88 (1996) 471.

⁹ Katolikus Nevelés Kongregációja: *Lettera circolare ai Rev.mi Superiori generali, alle Rev.me Superiori generali ed ai Presidenti delle Società di Vita Apostolica con responsabilità di scuole cattoliche* (1996. okt. 15.), in *Enchiridion Vaticanum*, 15. kötet, 837.

Nyilvánvaló tehát, hogy a megszentelt személyek az iskolában, közösségben pásztoraikkal, életbevágó jelentőségű egyházi küldetést teljesítenek, amikor a nevelés révén közreműködnek az evangelizációban. Ez a küldetés életszentségre törekvést, nagylelkűséget és a nevelés területén magas színvonalú szakértelmet követel meg, hogy a Krisztus által kinyilatkoztatott igazság az emberről megvilágítsa a fiatal nemzedékek és az egész emberiség növekedését. Következésképpen helyénvalónak tetszik e dikasztériumnak, hogy felvázolja a megszentelt személyek arcélét, és kiemelve iskolában végzett mai nevelői küldetésük néhány jellemzőjét.

I. A MEGSZENTELT SZEMÉLYEK ARCÉLE

A tanító Krisztus iskolájában

7. „A megszentelt élet, amely mélyen az Úr Krisztus példájában és tanításában gyökerezik, az Atyaisten ajándéka egyházának a Szentlélek által. Az evangéliumi tanácsok vállalásával Jézus *jellegzetes vonásai* – a szüzesség, a szegénység és az engedelmesség – *sajátos és állandó jelleggel* »láthatóvá válnak« a világban, és a hívők tekintetét ráirányítják Isten országának arra a misztériumára, amely már jelen van és hat a történelemben, de teljes mennyei megvalósulását még várja.”¹⁰ Mivel a megszentelt élet célja „az Úr Jézussal és az ő teljes önatadásával való azonosulás”,¹¹ minden megszentelt személy arra kapott meghívást, hogy magáévá tegye „az ő érzelmeit és életformáját”,¹² gondolkodás- és cselekvésmódját, lét- és szeretetmódját.

8. A közvetlen vonatkozás Krisztusra és különleges adományjellege az egyház és a világ számára¹³ olyan tényezők, amelyek meghatározzák a megszentelt élet identitását és célkitűzését. A megszentelt élet bennük találja meg önmagát, a kiindulási pontot, Istent és az ő szeretetét, a megérkezési pontot, az emberi közösséget és annak szükségleteit. E tényezőkön keresztül körvonalazza minden szerzetescsalád saját fizionómiáját, a lelkesítéstől az apostoli munkáig, a közös élet stílusától aszketikus beállítottságáig, saját karizmái gazdagságának másokkal való megosztásáig, a belőle való részesítésig.

9. Bizonyos szempontból a megszentelt életet *iskolához* lehet hasonlítani, és minden megszentelt személy arra hivatott, hogy egész életén át ebbe az iskolába járjon. A Fiú érzelmeit bírni magában ugyanis azt jelenti, hogy minden egyes nap Krisztus iskolájába megy, hogy megtanulja tőle, miként lehet szelíd és alázatos, bátor és szenvedélyes a szíve. Ez azt jelenti, hogy engedi magát *nevelni* Krisztus által, az Atya örök Igéje által, és engedi, hogy ő vonzza, aki a világ szíve és középpontja, és magának Jézusnak az *életformáját* válassza.

10. A megszentelt személy élete ily módon egy *nevelési-képzési [edukatív-formatív] parabola*, amely az élet igazságára nevel, az önjándékozás szabadságára formálja az életet, az Úr húsvétjának modellje szerint. A megszentelt egzisztencia minden moz-

¹⁰ II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 1.; AAS 88 (1996) 377.

¹¹ *Ugyanott*, 65.; 441.

¹² *Ugyanott*, 18.; 391.

¹³ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció az egyházzól, 43–44.

zanata ennek a parabolának a része, a maga kettős, nevelési és képzési szempontjából. A megszentelt személy ugyanis fokozatosan megtanulja magában hordozni a Fiú érzelmeit és megjeleníteni azokat egy *az övéhez egyre jobban hasonlító életben*, egyéni és közösségi szinten egyaránt, valamint a kezdeti és a folyamatos képzésben. Ily módon a fogadalmak annak a lényegi, szűz és teljesen az Atyára hagyatkozó életstílusnak a kifejezése, amelyet Jézus választott ezen a földön. Az imádság a Fiú Atyát dicsőítő, az egész emberiség üdvözítéséért mondott imájának folytatásává válik itt a földön. A közös élet annak bizonyítása, hogy az Úr nevében a testi és vérségi kötelekeknel erősebb kötelekek hozhatók létre, amelyek képesek felülmúlni mindazt, ami megosztlást okozhat. Az apostoli munka Annak a szenvedélyes hirdetése, aki meghódította őket.

11. A Fiú érzelmeinek iskolája fokozatosan megnyitja a megszentelt egzisztenciát a tanúságtétel sürgősségére, hogy *a kapott adomány mindenkire eljusson*. Krisztus ugyanis „Istennel való egyenlőségét nem tartotta olyan kincsnek, amelyhez feltétlenül ragaszkodnia kell” (Fil 2,6), nem tartott meg semmit sem magának, hanem megosztotta az emberekkel saját fiúi mivoltának gazdagságát. Ebből az okból kifolyólag – akkor is, amikor a tanúságtétel tiltakozik a környező kultúra néhány tényezője ellen – a megszentelt személyek igyekeznek párbeszédet folytatni másokkal, hogy megosszák azokat a javakat, amelyeknek hordozói. Ez azt jelenti, hogy tanúságtételüknek egyértelműnek és félreérthetetlennek, világosnak és mindenki számára érthetőnek kell lennie; így kell megmutatniuk, hogy a szerzetesi megszenteltségnek sok mondanivalója lehet minden kultúra számára, amennyiben segít feltárni az emberlét igazságát.

Radikális válasz

12. Az egyik kihívás, amellyel a megszentelt életnek ma szembe kell néznie, az, hogy sikerül-e felmutatnia a megszenteltség *antropológiai érvényességét is*. Ez annak felmutatását jelenti, hogy a szegény, tiszta és engedelmes egzisztencia az ember legmélyebb méltóságát mutatja meg; azt, hogy *mindenki* arra hivatott – különböző módon, saját hivatásának megfelelően –, hogy szegény, engedelmes és tiszta legyen. Az evangéliumi tanácsok ugyanis átalakítják a hiteles emberi értékeket és vágyakat, de viszonylagossá is teszik az emberit „Istenre mint a legfőbb jóra utalva”¹⁴. A megszentelt életnek ezenfelül nyilvánvalóvá kell tudni tennie, hogy az evangéliumi üzenetnek jelentékeny mondanivalója van korunk társadalmi élete számára, s hogy azt az is megértheti, aki a mi versengésre berendezkedett társadalmunkban él. A megszentelt életnek végül az is feladata, hogy sikeresen tanúsítsa: az életszentség az ember és a történelem legmagasabb rendű humanizálásának ajánlata, olyan program, amelyet ezen a földön *mindenki* a magáévá tud tenni.¹⁵

13. Egyfelől amennyiben a megszentelt személyek radikálisan élik meg a megszenteltség követelményeit, sajátos hivatásuk gazdagságát közvetítik. Másfelől e közvetítés abban is, aki felé irányul, felébreszti a képességet arra, hogy gazdagító módon válaszoljon rá az ő személyes adományában és saját különleges hivatásában való részesítés által. Ez a fajta „szembesülés-osztozás” az egyházzal és a világgal nagy fon-

¹⁴ II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 87.; AAS 88 (1996) 463.

¹⁵ II. János Pál: *Novo millennio ineunte* apostoli levél (2001. jan. 6.), 30.; AAS 93 (2001) 287.

tosságú a különféle szerzetesi karizmák vitalitása, valamint azoknak olyan értelmezése szempontjából, amely a mai helyzethez és saját spirituális gyökereihez is igazodik. Ez a *karizma körszerűségének [cirkularitásának]* az elve, amelynek köszönhetően a karizma valamiképpen *visszatér* oda, ahol született, anélkül azonban, hogy egyszerűen megismétlődne. Ily módon maga a megszentelt élet megújul, az idők jeleinek hallgatása és felismerése által, valamint a kezdeteihez való teremtő és tevékeny hűség révén.

14. Ennek az elvnek az érvényességét a történelem igazolja: a megszentelt élet mindig építő dialógust folytatott az őt övező kultúrával, olykor felrázva lelkiismeretét és kihívásokat intézve hozzá, máskor védelmezve és őrizve azt, aztán engedte, hogy az ösztönözze és kérdésekkel forduljon hozzá. Ez a szembesülés olykor dialektikus, mégis mindig termékeny volt. Szükséges, hogy ez a fajta szembesülés folytatódjon a megszentelt élet megújulásának mai időszakában és a kulturális irányvesztés korában, amely azzal a veszéllyel jár, hogy nem elégíti ki az emberi szív elfojthatatlan szükségét az igazságra.

A kommunió-egyházban

15. Az egyházi valóságnak mint a kommunió misztériumának elmélyítése vezette az egyházat – a Szentlélek működése által –, hogy egyre inkább úgy fogja fel önmagát, mint Isten vándorló népét, ugyanakkor mint Krisztus testét, amelynek tagjai kölcsönös viszonyban állnak egymással és a fővel.

Lelkipásztori szinten „az egyházból a *kommunio otthonát és iskoláját* kialakítani”¹⁶ az a nagy kihívás, amellyel az új évezred kezdetén képesnek kell lennünk szembenézni, hogy hűségesek lehessünk Isten szándékához és a világ legmélyebb vágyaihoz. Mindenekelőtt elő kell mozdítani a *kommunio lelkiségét*, amely képes arra, hogy nevelési elvvé váljon azokon a területeken, amelyeken az emberi személy kialakul. Ezt a *lelkiséget* úgy lehet elsajátítani, ha szívünk szemét a Szentháromság titkára szegezzük, amelynek fénye tükröződik minden – ajándékként fogadott és értékelt – emberi személy arcán.

16. A kommunió kategóriái lehetővé tették a megszentelt személyeknek, hogy újra felfedezzék a kölcsönösség viszonyát a többi hivatással Isten népében. Az egyházban – különleges módon – arra hivatottak, hogy nyilvánvalóvá tegyék: a szentháromságos kommunióban való részesedés megváltoztathatja az emberek közötti viszonyokat, és a szolidaritás új formáját tudja megteremteni. A megszentelt személyek ugyanis azáltal, hogy fogadalommal vállalják azt, hogy *Istenért és Istenből* élnek, megnyílnak azon feladat előtt, hogy megvallják a kegyelem kiengesztelő hatalmát, amely legyőzi az emberi szívben rejtőző bomlasztó erőket.

17. A megszentelt személyek, hivatásuknál fogva – bármilyen sajátos karizmával rendelkezzenek is, amely másoktól megkülönbözteti őket – arra hivatottak, hogy a *kommunio szakemberei* legyenek, előmozdítsák azokat az emberi és lelki kapcsolatokat, amelyek segítik az adományok kölcsönös cseréjét Isten népének összes tagjai között. Az egyházban jelenlévő hivatások *többformájúságának* elismerése új jelentést ad a

¹⁶ Ugyanott, 43.; 296.

megszentelt személyek jelenlétének az iskolai nevelés területén. Az iskola számukra a küldetés helye, ahol gyakorolják a keresztségben kapott és az evangéliumi tanácsok saját radikalitásának követelménye szerint megélt próféta szerepüket. A különleges megszenteltségnek az adománya, amelyet kaptak, segít felismerniük az iskolában és a nevelői munkában azt a termékeny talajt, amelyen Isten országa növekedhet és gyümölcsöt hozhat.

18. Ez az elkötelezettség tökéletesen megfelel a megszentelt élet természetének és célkitűzésének, és azon kettős – *nevelői és képzési* – módozat szerint valósul meg, amely minden egyes megszentelt személy növekedését kíséri. Az iskolán keresztül a megszentelt férfi és nő nevel, segíti a fiatalt, hogy megtalálja saját identitását, és felszínre hozza azokat a hiteles szükségleteket és vágyakat, amelyek minden ember szívében lakoznak, de amelyek gyakran ismeretlenek vagy lebecsültek maradnak: szomjúság a hitelességre és őszinteségre, szeretetre és hűségre, igazságra és következetességre, boldogságra és életteljességre. Olyan vágyak ezek, amelyek végső soron a legmélyebb emberi vágyba torkollnak: *Isten arcát látni*.

19. A második módozat az, amely a képzéshez kapcsolódik. Az iskola *képez* [formál], amikor pontos javaslatot tesz, hogyan teljesítsék be az említett vágyakat, megakadályozva azok deformálódását, vagy hogy csak részlegesen és gyengén teljesedjenek be. A megszentelt személyek, akik az Úr iskolájába járnak, saját életük tanúságtételével javasolják azt a létezésformát, amelyet Krisztus inspirál, hogy a fiatal Isten fiának szabadságát élje, és megtapasztalja a valódi örömet és a hiteles kibontakozást, amely az Atya tervének elfogadásából születik. Gondviselésszerű ez a küldetés – a megszenteltéké az iskolában – a mai világban, ahol a nevelési javaslatok egyre szegényesebbnek tűnnek, és az ember vágyakozásai egyre jobban beteljesületlenek maradnak!

20. A nevelési közösségben a megszentelt személyeknek nem szabad kizárólagosan maguknak fenntartani feladatokat. A megszentelt élet sajátossága az, hogy az evangélium értékeinek jele, memóriája és próféciája legyen. Jellegzetessége az, hogy „megjelenítse a nevelés horizontján az Isten országának javairól való radikális tanúságtételt”,¹⁷ együttműködve a világiakkal, akik arra hivatottak, hogy kifejezzék – a világosság [szekularitás] jelében – Isten köztünk végbement megtestesülésének realizmusát, „a földi valóságok Istentől való benső függőségét Krisztusban”¹⁸.

21. A különböző hivatások arra szolgálnak, hogy növekedjék Krisztus teste és annak küldetése a világban. Az evangéliumi – az egyes hivatások saját formája szerinti – tanúságtétel melletti elkötelezettségből születik egy kölcsönös segítő dinamizmus, hogy integrálisan éljék kapcsolódásukat Krisztusnak és az egyháznak a maga sokféle dimenziójában megmutatózó misztériumához. Mindnyájan arra éreznek ösztönzést, hogy felfedezzék saját hivatásuk evangéliumi gazdagságát, a többi hivatással történő hálátelt szembesülés révén.

A hivatások kölcsönössége – elkerülve mind szembeállításukat, mind összemosásukat – különlegesen termékeny perspektívának bizonyul ahhoz, hogy gazdagítsa a

¹⁷ II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 96.; AAS 88 (1996) 472.

¹⁸ Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus világiak mint a hit tanúi az iskolában*, 43.

nevelési közösség egyházi érvényét. Benne a különböző hivatások azt szolgálják, hogy létrejöjjön a kommunió kultúrája. Korrelatív utak, különbözők és kölcsönösek, amelyek közrejátszanak abban, hogy teljesen megvalósuljon a karizmák karizmája: a szeretet.

Szemben a világgal

22. Annak tudatossága, hogy egy kihívásokkal és új lehetőségekkel teli korban élnek, az iskolai nevelő munkát végző megszentelt személyeket arra ösztönzi, hogy felhasználják a kapott ajándékukat arra, hogy megokolják az őket éltető reménységet. A reménység, amely a történelem Istenébe vetett hit gyümölcse, Jézus szaván és életén nyugszik, aki a *világban* élt, s mégsem a *világból* való volt. Ő ugyanezt a magatartást kívánja meg azoktól, akik követik őt: a történelemben élni és dolgozni, anélkül, hogy hagynák, hogy abba bezáródjanak. A reménységnek szüksége van a világra való beilleszkedésre, de a vele való szakításra is. Próféciát igényel, és azt kéri, hogy adott esetben azonosuljanak vele, máskor pedig eltávolodjanak tőle, hogy Isten fiainak szabadságára neveljenek, olyan helyzetben, amely tele van a rabszolgaság új formáihoz vezető korlátozásokkal.

23. Ez a fajta jelenlét a történelemben megkívánja a Lélek segítségével végzett mérlegelés [discernimento] erős képességét. Ez – Isten szavának mindennapi hallgatásából születve – megkönnyíti a történések értelmezését, és képessé tesz – hogy úgy mondjuk – *kritikus lelkiismeretté* válni. Minél mélyebb és hitelesebb lesz ez a fáradozás, annál inkább lehetővé válik a Lélek működésének felismerése az emberek életében és a történelem eseményeiben. Ennek a képességnek az alapja a szemlélődés és az imádság, amelyek megtanítanak az embereket és a dolgokat Isten szemszögéből nézni. Ez épp ellentéte a felszínes gondolkodásnak és az aktivizmusnak, amely képtelen időt szánni arra, ami fontos és lényeges. Amikor hiányzik a szemlélődés és az imádság – és a megszentelt személyek is ki vannak téve e veszélynek –, alábbhagy az evangélium hirdetése iránti szenvedély, az emberek életéért és üdvösségéért való küzdési képesség.

24. A megszentelt személyek, akik odaadóan és lángolóan élnek hivatásukat, az iskolába viszik az Istennel való kapcsolat tapasztalatát, amely az imádságban, az eucharishtiában, a kiengesztelődés szentségében és a szerzetesközösség életét jellemző kommunió lelkiiségében gyökerezik. Az evangéliumi magatartásmód, amely ebből következik, megkönnyíti a Lélek segítségével történő mérlegelés gyakorlását és a kritikai érzékre történő képzést, amely alapvető és szükségszerű szempontja a nevelési folyamatnak. Bármilyen is legyen a konkrét feladatuk az iskolában, a megszentelt személyek jelenléte az iskolában *megfertőz* a szemlélődő tekintettel, nevel az elcsöndesedésre, amely Isten hallgatásához vezet, nevel a másokra történő odafigyelésre, a bennünket övező valóságra, a teremtett világra. Ezenfelül azáltal, hogy a lényegre összpontosítanak, a megszentelt személyek felébresztik azt az igényt, hogy hiteles találkozások jöjjenek létre, megújítják a csodálkozás és a testvérként felfedezett másikkal való törődés képességét.

25. Identitásuknál fogva a megszentelt személyek képezik „Jézus lét- és cselekvésmódjának eleven emlékeztetőt, azt, ahogyan a megtestesült Ige az Atyával és testvéreivel

élt és cselekedett”¹⁹. A megszentelt személyek első és alapvető hozzájárulása a nevelési küldetéshez az iskolában nem más, mint életük evangéliumi radikalitása. Létük ilyesfajta – Isten hívására adott nagylelkű válaszként történő – beállítása meghívássá válik a nevelési közösség összes tagjai számára, hogy mindnyájan úgy éljék életüket – a különböző életállapotokban –, mint Istennek adott választ.

26. Ebben a perspektívában a megszentelt személyek tanúságot tesznek arról, hogy a szív, a test és az élet *tisztasága* nem más, mint teljes és erőteljes kifejezése az Isten iránti végtelen szeretetnek, amely az embert szabaddá, mély örömmel eltelté és küldetése teljesítésére készvé teszi. Így a megszentelt személyek segítik tájékozódni a fiúkat és lányokat, hogy teljes mértékben kibontakoztassák szerető képességüket, és elérjék személyiségük integrális érettségét. Igen jelentékeny tanúságtételről van szó egy olyan kultúrával szemben, amely egyre inkább hajlamos arra, hogy banalizálja az emberi szeretetet-szerelmet, és bezárkózzon az élet elől.

Egy olyan társadalomban, amelyben az emberek magukat és mindenüket igyekeznek biztosítani, a megszentelt személyek a szabadon választott *szegénység* révén egy józan és a lényegesre figyelő életstílust vállalnak, ezáltal előmozdítják a helyes viszonyulást a dolgokhoz, és önmagukat Isten gondviselésére bízzák. A dolgoktól való szabadság készsége teszi őket, hogy feltétel nélkül az ifjúság nevelését szolgálják: így válnak Isten ingyenes szeretetének jelévé egy olyan világban, amelyben úgy tűnik a materializmus és a birtoklás előnyt élvez a létezéssel szemben.

Végezetül azzal, hogy *engedelmességben* élnek, felhívják a figyelmét mindenkinek, hogy az egyetlen Isten az Úr, s hogy ne engedjenek a hatalom kísértésének; olyan hitbeli döntést jelenítenek meg, amely ellentétben áll az individualizmus és az önelégedettség formáival.

27. Ahogyan Jézus tanítványaiért, a megszentelt személyek is önátadásukat küldetésük címzettjeinek érdekében élik: elsősorban a fiú- és leánytanulók, de a szülők és a többi nevelők érdekében is. Ez arra bátorítja őket, hogy úgy imádkozzanak és napról napra úgy kövessék Krisztust, hogy egyre alkalmasabb eszközévé váljanak Isten tevékenységének, amelyet az ő közvetítésükkel végez.

Elhivatottságuk – arra, hogy odaadják önmagukat az iskolában, hogy teljesen mások rendelkezésére álljanak mély és valódi szabadságban – teszi lehetővé, hogy a megszentelt férfiak és nők az Úr eleven tanúságtevői legyenek, aki felajánlja önmagát mindenkinek. Az ingyenességnek és a szeretetnek ez a túláradó bősége teszi értékesé önátadásukat, azon felül és azon túl, hogy konkrétan egyesek milyen beosztásban vannak.²⁰

28. A megszentelt személyek Máriában látják példaképüket, aki inspirálja őket Istennel való kapcsolatukban, s abban, hogy miként éljenek az emberi történelemben. Mária megjeleníti a prófétai reménység ikonját azon képességénél fogva, hogy befogadja a Szót, és szívében hosszan elmélkedjen róla, hogy a történelmet Isten terve szerint értelmezze, hogy szemlélje az időben jelenlévő és tevékenykedő Istent. Tekintetéből áttetszik az a bölcsesség, amely harmonikusan egyesíti az Istennel való talál-

¹⁹ II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 22.; AAS 88 (1996) 396.

²⁰ Vö. *ugyanott*, 105.; 481.

kozás eksztázisát és a világgal szembeni legkritikusabb realizmust. A *Magnificat* a Szűz *par excellence* próféciája, amely újra és újra visszhangzik a megszentelt személy lelkében, mint örök dicsőítés az Úrnak, aki lehajol a kicsinyekhez és a szegényekhez, hogy életet adjon nekik, és irgalmába fogadja őket.

II. A MEGSZENTELT SZEMÉLYEK NEVELŐI KÜLDETÉSE MA

29. A megszentelt személyek arcéle világosan megmutatja, hogy az iskolában végzett nevelői tevékenység mennyire összhangban áll a megszentelt élet természetével. Ugyanis „hála a Szentlélek adományai különleges megtapasztalásának, az Isten ígéjére való kitartó odafigyelésüknek, a Lélek segítségével történő mérlegelés gyakorlásának és gazdag pedagógiai örökségüknek, amelyet intézményük az idők során felhalmozott, a megszentelt személyek különösen hatékony szolgálatot képesek kifejteni”²¹ a nevelés területén. Ehhez szükség van a megszentelt életen belül egyfelől „a megújult kulturális elkötelezettségre, amely lehetővé teszi a személyes felkészültség szintjének emelését”,²² másfelől az állandó megtérésre Jézus követésében, aki *út, igazság és élet* (vö. Jn 14,6). Bár kellemetlen és nehézkes ez az út, azonban lehetővé teszi a mai kihívásokkal való szembenézést és a nevelői küldetés vállalását, amelyet az egyház bíz rájuk. A Katolikus Nevelés Kongregációja, tudatában annak, hogy kimerítően nem tárgyalhatja ezt a témát, arra szorítkozik, hogy e küldetésnek csak néhány szempontját vizsgálja meg. Különösképpen három olyan dologról kíván elgondolkodni, amellyel a megszentelt személyek jelenléte hozzájárul az iskolai neveléshez; ezek: elsősorban a nevelés kapcsolata az evangelizációval; aztán a „vertikális” kapcsolatra, vagyis az Isten iránti nyitottságra való képzés; végül pedig a „horizontális” kapcsolatra, vagyis a másik elfogadására és az együttélésre való képzés.

Arra hivatott nevelők, hogy evangelizáljanak

Menjetek, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek (Mk 16,15)

30. „Az anyaszentegyház annak érdekében, hogy az isteni alapítójától kapott parancsot – tudniillik, hogy az üdvösség misztériumát minden embernek hirdesse, és mindent megújítson Krisztusban – teljesíthesse, részt vállal a nevelés fejlesztéséből és általánossá tételéből is, de ehhez az egész emberi élettel kell törődnie, a földi élettel is, amennyiben összefügg a mennyei hivatással.”²³ A nevelői tevékenység mind a katolikus iskolákban, mind más típusú iskolákban, a megszentelt személyek számára hivatás és életdöntés, az életszentség útja, az igazságosság követelménye és a szolidaritásé különösképpen a legszegényebb leányokkal és fiúkkal, akiket különféle devianciák és veszélyek fenyegetnek. Az iskolában folyó nevelői küldetésnek szentelve magukat a megszentelt személyek hozzájárulnak ahhoz, hogy részesedjenek a kultúra kenyeréből azok, akiknek a leginkább szükségük van rá. A kultúrában alapvető

²¹ A Megszentelt Élet Intézményeinek és Apostoli Élet Társaságainak Kongregációja: *Újrindulás Krisztustól* (2002. máj. 19.), 39.

²² *Ugyanott*, 39.

²³ II. Vatikáni Zsinat: *Gravissimum educationis* nyilatkozat a keresztyén nevelésről, Bevezetés.

feltételt látnak ahhoz, hogy az ember elérje teljes kibontakozását, egy olyan életszínvonalat, amely méltóságának megfelel, és megnyíljon a Krisztussal és az evangéliummal való találkozás előtt. E fáradozás egy olyan pedagógiai bölcsesség örökségében gyökerezik, amely lehetővé teszi a nevelés értékének újbóli hangsúlyozását, hiszen a nevelés olyan erőforrás, amely képes segíteni a személy éretté válását, közeledését a hithez és válaszadását azokra a kihívásokra, amelyeket a mi bonyolult társadalmunk intéz hozzá.

A mai kihívásokkal szemben

31. A globalizáció folyamata képezi az új évszázad horizontját. Dinamikájában összetett jelenségről van szó. Vannak pozitív hatásai, mint például a találkozás lehetősége a népek és kultúrák között, vannak azonban negatív oldalai is, amelyek azzal fenyegetnek, hogy újabb jogtalan különbségtételeket, igazságtalanságokat és kirekesztéseket eredményeznek. A globalizáció által hozott változások gyorsasága és összetettsége tükröződik az iskolában is, amelyet az a veszély fenyeget, hogy eszközzé válik a termelői-gazdasági struktúrák követelményeinek vagy ideológiai előítéleteknek és politikai érdekeknek, amelyek elhomályosítják az iskola nevelői szerepét. E szituáció arra készíti az iskolát, hogy újra erőteljesen érvényesítse sajátos ösztönző szerepét a gondolkodásra és legyen kritikai intézmény. Hivatásuknál fogva a megszentelt személyek az emberi személy méltóságának előmozdításán fáradoznak, s arra törekszenek, hogy az iskola az integrális nevelésnek, az evangelizációnak, valamint a különböző kultúrákhoz, vallásokhoz és társadalmi osztályokhoz tartozó személyek közötti eleven párbeszéd elsajátításának helyévé váljon.²⁴

32. Az új technológiák növekvő fejlődése és elterjedése néhány évvel ezelőtt még elképzelhetetlen eszközöket állít rendelkezésünkre, ugyanakkor az emberi fejlődés jövőjét érintő kérdéseket is támaszt. A technológiai innovációk szerteágazó volta és mélysége megtámadja a tudás megszerzésének, a szocializációnak, a természettel való kapcsolatnak a folyamatait, és előre jelez gyökeres, nem mindig pozitív változásokat az emberiség életének számos területén. A megszentelt személyek nem vonhatják ki magukat a feladat elől, hogy rákérdezzenek, milyen hatással vannak ezek a technológiák az emberekre, a kommunikáció formáira és a társadalom jövőjére.

33. Ilyesfajta változások között az iskolának jut az a jelentékeny szerep, hogy a jövő nemzedékek személyiségét kialakítsa. Az új technológiák, különösképpen az internet felelős használata megfelelő etikai képzést igényel.²⁵ Együtt mindazokkal, akik az iskolában működnek, a megszentelt személyek érzik annak szükségét, hogy megismerjék az új technológiák folyamatait, nyelvezeteit, lehetőségeit és kihívásait, de legfőképpen annak szükségét, hogy a *kommunikáció nevelőivé* váljanak, hogy az emberek ezeket a technológiákat elővigyázatosan és bölcsen használják.²⁶

34. A mai társadalom kihívásai között, amelyekkel az iskolának szembe kell néznie, találjuk az életet és a családot fenyegető tényezőket, a genetikai manipulációkat, a növekvő környezetszennyezést, a természetes erőforrások kizsákmányolását, a fej-

²⁴ Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus iskola a harmadik évezred küszöbén*, 11.

²⁵ Vö. A Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa: *Az internet etikája* (2002. febr. 22.), 15.

²⁶ Vö. A Tömegkommunikáció Pápai Tanácsa: *Az egyház és az internet* (2002. febr. 22.), 7.

lődésben való elmaradást és a szegénység megoldatlan drámáját, amely a világ déli részének egész népességeit sújtja. Életbevágó kérdések ezek mindenki számára, amelyekre széles horizonton és felelősen kell választ találni, előmozdítva egy olyan életfelfogást, amely tiszteletben tartja az ember és a teremtett világ méltóságát. Ez azt jelenti, hogy olyan személyeket kell kialakítani, akik humanizáló módon és szolidárisan képesek alkalmazni és átalakítani a folyamatokat és eszközöket. E törekvésben az egész nemzetközi közösség osztozik, s azon van, hogy a nemzeti neveléspolitikák és oktatási programok hozzájáruljanak egy ebbe az irányba mutató képzési tevékenység kifejlesztéséhez.²⁷

Kifejezett emberkép

35. Az iskolai nevelés programja antropológiai alapjainak megfogalmazása egyre inkább kikerülhetetlenül fontos feladatnak bizonyul a mai bonyolult társadalmakban.

Az emberi személyt a *racionalitása*, vagyis intellektuális és szabad jellege, valamint a *kapcsolatokban élése* [relacionalitása], vagyis a más személyekhez fűződő viszonya határozza meg. A másokkal való együttlétezés magában foglalja az emberi személynek – férfinak és nőnek – mind a létezési szintjét, mind cselekvésének etikai szintjét. Az emberi *ethosz* alapja az, hogy az ember Istennek – a személyek kommunikációjában élő Szentháromságnak – kép- és hasonmása. A személy létezése tehát az egymásért élésre szóló meghívásnak és feladatnak alakját ölti fel.

36. A kommunikáció lelkeségéért való fáradozás a 21. század számára az Isten képmására teremtett emberi személy felfogásának kifejeződése. E látásmód megvilágítja a férfi és a nő titkát. Az emberi személy abban a mértékben tapasztalja meg saját emberségét, amennyiben képes részesedni a másik személy emberségében, aki egy eredeti és megismételhetetlen elképzelés hordozója. Olyan elképzelésről van itt szó, amelynek megvalósulása egyedül a *te*-hez való kapcsolatban és a vele való párbeszédben lehetséges, a kölcsönösség és az Istennel szembeni nyitottság horizontján. Az így felfogott kölcsönösség az önjándékozásnak és a többiek *felebarátjának levésnek*, azaz a mindenkivel szembeni szolidáris nyitottságnak az alapja. E felebarátnak levésnek a legvalódibb gyökere Krisztusnak, a megtestesült Igének misztériumában található, aki az ember felebarátja kívánt lenni.

37. Az ideológiai pluralizmussal és az „ismeretek” fragmentációjával szemben a megszentelt személyek tehát egy *teljes* [plenáris] humanizmus²⁸ látásmódját nyújtják, amely nyitott Istenre, aki szeret minden embert, és arra hívja, hogy egyre jobban „Fiának képmását öltse magára” (vö. Róm 8,29). Ez az isteni terv a keresztény humanizmus szíve: „Krisztus teljesen feltárja az embert az embernek, és megmutatja neki magasztos hivatását.”²⁹ Az emberi teremtmény nagyságának hangsúlyozása nem jelenti azt, hogy ne vennénk tudomásul törékenységét: Istennek az emberekben visszatükröződő képmását ugyanis a bűn eltorzította. A minden függőségtől – Istentől

²⁷ Vö. UNESCO, Conférence Générale: *Résolution adoptée sur le rapport de la Commission V. Séance plénière* [Elfogadott határozat az V. Bizottság jelentéséről. Plenáris ülés], 1997. nov. 12.

²⁸ Vö. VI. Pál: *Populorum progressio* enciklika (1967. márc. 26.), 42.; AAS 59 (1967) 278.

²⁹ II. Vatikáni Zsinat: *Gaudium et spes* lelkipásztori konstitúció az egyházzal a mai világban, 22.

is – való megszabadulás illúziója mindig a szolgaságnak, erőszaknak és visszaélésnek új formában foszlik szerte. Ennek igazságát alátámasztja minden ember tapasztalata, olyan ideológiák és rezsimek nevében kiontott vérnek a történelme, amelyek Isten nélküli új emberiséget kívántak felépíteni.³⁰ A szabadságnak azonban ahhoz, hogy hiteles legyen, egyrészt a személy igazságához kell magát mérnie, amelynek teljességét Krisztus nyilatkoztatta ki, másrészt mindabból való szabaduláshoz kell vezetnie, ami tagadja a személy méltóságát, megakadályozva, hogy elérje a maga és mások javát.

38. A megszentelt személyek azon vannak, hogy a személyre vonatkozó igazságnak és a Szentlélek átalakító erejének tanúi legyenek az iskolában. Életükkel alátámasztják, hogy a hit megvilágosítja a nevelés egész területét azáltal, hogy felemeli és érvényre juttatja az emberi értékeket. Különösképpen a katolikus iskolának elsődleges feladata „felmutatni az iskolai tudás területén a világ, az élet, a kultúra és a történelem keresztény szemléletét”.³¹

39. Itt mutatkozik meg annak fontossága, hogy újra hangsúlyozzák a tudásnak és a különböző tantárgyaknak a humanista és spirituális dimenzióját egy olyan pedagógiai környezetben, amely azonban háttérbe igyekszik szorítani azt. A személy a tanulás és kutatás által hozzájárul önmaga és emberi mivolta tökéletesedéséhez. A tanulás úttá válik az igazsággal való személyes találkozáshoz, valamint magával az Istennel való találkozás „helyévé” válik. E perspektívában a tudás segíthet motiválni az egzisztenciát, hogy megnyíljon Isten keresésére; a tudás nagy szabadságtapasztalat lehet az igazságon keresztül, az egyén éretté válásának, emberségében való fejlődésének és az egész közösség haladásának szolgálatában állva.³² E törekvés megkívánja a megszentelt személyekről, hogy alaposan felülvizsgálják nevelői javaslatuk minőségét, hasonlóképpen az állandó odafigyelést saját kulturális és szakmai képzésükre.

40. Az evangelizációnak és a humanizációnak egy másik, hasonlóképpen fontos területe a nem formális nevelés, vagyis azokéi, akiknek nem volt lehetőségük normális iskolai oktatásban részesülniük. A megszentelt személyek tudják, hogy jelen kell lenniük és elő kell mozdítaniuk innovatív terveket a népi [populáris] környezetben. Ezen a területen lehetőséget kell adni a legszegényebb lányoknak és fiúknak a megfelelő képzésre, amely odafigyel az erkölcsi, lelki és vallási növekedésre, amely képes előmozdítani a szocializációt és megszüntetni a diszkriminációt. Ez nem jelent újdonságot, minthogy a népi rétegek nevelése több szerzetescsalád számára elsődleges jelentőségű volt. Arról van csak szó, hogy ma újra hangsúlyozzuk ezt a megfelelő módokon és tervekkel folyó odafigyelést, amely tulajdonképpen sohasem szűnt meg.

³⁰ Vö. II. János Pál: *Redemptoris missio* enciklika, 8.; AAS 83 (1991) 256.

³¹ Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus iskola a harmadik évezred küszöbén*, 14.

³² Vö. II. János Pál: *Discorso in occasione della sessione plenaria della Pontificia Accademia delle Scienze* [Beszéd a Pápai Tudományos Akadémia plenáris ülése alkalmából] (2000. nov. 13.), AAS 93 (2001) 202–206.

Arra hivatott nevelők, hogy kísérést biztosítsanak a Másik felé Látni akarjuk Jézust (Jn 12,21)

A kölcsönösség dinamizmusa

41. A nevelői küldetés több alany együttműködése által valósul meg: tanulók, szülők, tanárok, nem tanító személyzet és fenntartó. Ők alkotják a nevelési közösséget. Ennek lehetősége van olyan életközéget létrehozni, amelyben a közösséget alkotó különböző tagok közötti hiteles személyközi kapcsolatok közvetítik az értékeket. Legfőbb célja a személy integrális nevelése. Ehhez a megszentelt személyek döntő mértékben hozzá tudnak járulni, a kommunió megtapasztalásának fényénél, amely közösségi életüket jellemzi. Azáltal ugyanis, hogy törekszenek élni és közvetíteni a kommunió lelkeségét az iskolai közösségben az építő párbeszédén keresztül, amely képes összhangba hozni a különbözőségeket, olyan légkört teremtenek, amely az igazság és a szeretet evangéliumi értékeiben gyökerezik. A megszentelt személyek így kovásszá válnak, amely képes kommuniókapcsolatokat létrehozni, amelyek önmagukban nevelők és egyre mélyebbek. Előmozdítják a szolidaritást, a kölcsönös megbecsülést és a közös felelősségvállalást a nevelési tervben, és elsősorban kifejezett keresztény tanúságot tesznek az istentapasztalat és az evangéliumi üzenet kommunikációja által, egészen odáig, hogy megosztják azt a tudatosságot, hogy ők Istennek és az egyháznak az eszközei, egy mindenki szolgálatában álló karizma hordozói.

42. A feladat, hogy közöljék a kommunió lelkeségét az iskolai közösségen belül, abban gyökerezik, hogy a kommunió-egyház részét képezik. Ez megkívánja a nevelői küldetést teljesítő megszentelt személyektől, hogy karizmájukból kiindulva integrálódjanak a helyi egyház lelkipásztori tevékenységébe. Ők ugyanis egyházi szolgálatot látnak el egy konkrét közösség szolgálatában és közösségben az egyházmegye ordináriusával. Az egyházra bízott közös nevelői küldetés ezért megkívánja a különböző szerzetescsaládok közötti nagyobb összefogást és együttműködést. Ez az együttműködés, azon túl, hogy magasabb színvonalúvá teszi a nevelői szolgálatot, lehetőséget ad a karizmák egymással történő megosztására az egész egyház javára. Ezért a kommunió, amelyet a megszentelt személyeknek élniük kell, túllép saját szerzetescsaládjuk vagy intézményük határain. Sőt mi több, megnyílván a többi megszenteltségi formával való kommunióra, a megszentelt személyek „felfedezhetik közös evangéliumi gyökereiket, s világosabban rácsodálkozhatnak saját identitásuk szépségére a karizmák sokféleségében, mint egyetlen szőlőtő szőlővesszői”.³³

A kapcsolatok dimenziója

43. A nevelési közösség kifejezi a különböző hivatások sokszínűségét és szépségét, valamint a nevelési és pedagógiai téren való termékenységet, amellyel ez hozzájárul az oktató intézmény életéhez.

Az elkötelezettség a mellett, hogy előmozdítsák a személy relacionális dimenzióját, és a gondoskodás arról, hogy hiteles nevelői kapcsolatokat alakítsanak ki a fiatalok-

³³ A Megszentelt Élet Intézményeinek és Apostoli Élet Társaságainak Kongregációja: *Újraindulás Krisztustól*, 30.

kal – ezek mind olyan szempontok, amelyeket a megszentelt személyek jelenléte megkönnyíthet az iskolában, amelyet mikrokozmosznak tekinthetünk, ahol leteszik az alapokat ahhoz, hogy az emberek felelősségteljesen éljenek a társadalom makrokozmoszában. Sajnos azonban nem ritkán lehet tapasztalni – az iskolában is – a személyek közötti kapcsolatok növekvő megromlását, amelynek okai: a szerepek funkcionálisizációja, a sietés, a fáradtság és más tényezők, amelyek konfliktushelyzeteket teremtenek. Alapvető célkitűzés – nemcsak a nevelési közösség élete, hanem egy békés és egyetértő társadalom építése szempontjából is – hogy az iskolát olyan „edzőközponttá” tegyék, amelyben begyakorolják pozitív kapcsolatok létrehozását a közösség különböző tagjai között, és keresik a konfliktusok békés megoldását.

44. Az iskolában rendszerint fiúk és leányok, tanári vagy adminisztratív feladatot ellátó nők és férfiak vannak jelen. Az emberi személy egy-kettős dimenziójának a figyelembevételével magával hozza annak szükségletét, hogy a kölcsönös elismerésre, a különbözőségek tiszteletben tartására és megbecsülésére neveljenek. A férfi-nő kölcsönösségének tapasztalata paradigmikus lehet abban, hogy pozitív módon kezeljenek más jellegű különbözőségeket, egészen a nemzetiségi és vallási különbözőségekig. A kölcsönösség megtapasztalása ugyanis pozitív magatartásmódokat fejleszt ki és táplál: azt a tudatosságot, hogy minden személy képes adni és kapni, a készséget a másik elfogadására, a képességet a higgadt párbeszédre és a lehetőséget, hogy valaki megtisztítsa és tisztázza saját élettapasztalatait azáltal, hogy megpróbálja közölni azokat és szembesíteni mások tapasztalataival.

45. A kölcsönösség kapcsolatában az interakció lehet aszimmetrikus a szerepek szempontjából, amint szükségszerűen az a nevelési viszonyban, de nem az a minden személy méltósága és eredetisége szempontjából. A tanulás könnyebbé válik, amikor a nevelési interakció – a szerepek tekintetében felesleges erőltetések nélkül – olyan szinten zajlik, amely teljesen elismeri minden emberi személy méltóságának azonoságát. Ily módon olyan személyiségeket tudnak kialakítani, akik képesek saját életfelfogással rendelkezni és megokolt döntéseket hozni. A családok és a tantestület bevonása bizalommal és tisztelettel teljes légkört hoz létre, amely elősegíti a párbeszédre és a békés együttélésre való képesség fejlődését, s annak keresését, ami előmozdítja a közjót.

A nevelési közösség

46. A megszentelt személyek közösségi életük tapasztalatánál fogva, amelynek hordozói, kedvező helyzetben vannak, hogy együttműködjenek abban, hogy az iskolai intézmény nevelési terve elősegítse egy valódi közösség megteremtését. Mégpedig az együttélésének egy alternatív modelljét mutatják fel, szemben egy eltömegesedett vagy individualista társadalomával. Konkrétan a megszentelt személyek világi kollégáikkal együtt azon fáradoznak, hogy az iskola a találkozás, a meghallgatás, a kommunikáció helyévé váljék, ahol a fiú- és lánytanulók élethű módon szereznek tapasztalatot az értékekről. Kimondottan az a céljuk, hogy a pedagógiai döntések meghozatalát oly módon befolyásolják, hogy előmozdítsák az individualista protagonizmus felülmúlását, a versengéssel szembeni szolidaritást, a gyenge segítségét a kirekesztéssel szemben, a felelős részvételt az érdektelenséggel szemben.

47. A család az első felelőse a gyermekek nevelésének. A megszentelt személyek megbecsülik a szülők jelenlétét a nevelési közösségben, és igyekeznek velük igazi kölcsönös kapcsolatot kiépíteni. A szervezetek, amelyekben szülők is részt vesznek, a személyes találkozók és más kezdeményezések arra hivatottak, hogy egyre aktívabbá tegyék a szülők beilleszkedését az intézmény életébe, és tudatosítsák bennük nevelői feladatukat. E feladat elismerése ma fontosabb, mint valaha, látva azt a sok nehézséget, amelyek között a család él. Amikor Istennek a családról alkotott eredeti terve elhomályosul az emberek tudatában, a társadalomnak ebből felmérhetetlen kára származik, és kárt szenved a gyermekek joga arra, hogy egy teljesen emberi szeretet légkörében éljenek. Ezzel szemben, amikor a család visszatükrözi Isten tervét, olyan „laboratóriummá” válik, ahol megtapasztalják a szeretetet és a valódi szolidaritást.³⁴

A megszentelt személyek hirdetik ezt az igazságot, amely nemcsak a hívőkre vonatkozik, hanem az emberiségnek az ember szívébe írt öröksége. A gyerekek és a fiatalok szüleivel való kapcsolattartás lehetősége kedvező alkalmat jelent, hogy elmélyítsenek velük olyan fontos témákat, amelyek az étellel, az emberi szeretettel-szerellelemmel és a család természetével kapcsolatos, valamint hogy megokolják az ismertetett látásmódot, szemben más, gyakran uralkodó felfogásokkal.

48. A szerzetesek és a szerzetesnők, akik tanúságot tesznek Krisztusról, és az őket jellemző kommunióéletet élik, az egész nevelési közösségnek a testvériség prófétai jelét nyújtják. A közösségi élet, amikor mély kapcsolatok járnak át, „működésben lévő prófécia, egy olyan társadalom körében, amely – anélkül, hogy olykor számot vetne vele – mélyen vágyakozik egy határokat nem ismerő testvériségre”.³⁵ Ez a meggyőződés láthatóvá válik abban az igyekezetben, hogy a közösség életét olyan területté minősítse, ahol a személyek növekednek, és kölcsönösen segítik egymást, hogy a közös küldetést keressék és teljesítsék. Ebben az összefüggésben fontos, hogy a testvériség jele ragyogó világosan felfogható legyen az iskolai közösség életének minden mozzanatában.

49. A nevelési közösség a környezetében lévő egyéb nevelő intézményekkel való együttműködésben valósítja meg célkitűzéseit.

Az iskolának a környezetében lévő más nevelői intézményekkel és a kommunikáció tágasabb körében való koordinálása ösztönzi a tanulók személyes, szakmai és szociális növekedési folyamatát, felajánlva sokféle javaslatot integrált formában. Ez az együttműködés nagyon fontos segítséget nyújt elsősorban abban, hogy elkerüljenek különféle káros hatásokat, köztük is leginkább a *tömegkommunikációs eszközökét*. Segíti a fiatalokat, hogy egyszerű és passzív fogyasztókból kritikus vitapartnerekké váljanak, akik képesek pozitív módon befolyásolni a közvéleményt és magának a tájékoztatásnak a minőségét.

³⁴ Vö. II. János Pál: *Omelia in occasione del Giubileo delle famiglie* [A családok jubileuma alkalmából mondott homília] (2000. okt. 15.), 4–5.; AAS 93 (2001) 90.

³⁵ II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 85.; AAS 88 (1996) 462.

Úton a Másik felé

50. A nevelési közösség élete, amikor igyekszik komolyan keresni az igazságot a különféle tudományágak hozzájárulása révén, folyamatos ösztönzésben részesül, hogy érlelődjön a reflexióban, továbbhaladjon az elért eredményeken, és egzisztenciális szinten tegyen fel kérdéseket.

A megszentelt személyek jelenlétükkel ebben a kontextusban sajátos hozadékot nyújtanak identitásukkal és hivatásukkal. A fiatalok, ha nem is mindig tudatosan, szeretnének bennük egy olyan életről való tanúságtételt találni, amely válasz egy hívásra, út Isten felé, keresése olyan jeleknek, amelyekben keresztül ő megjelenik. Olyan személyeket szeretnének látni, akik arra hívják őket, hogy elkötelezettségre szólító kérdéseket tegyenek fel maguknak, akik felszólítják őket, hogy fedezzék fel az emberi létezés és a történelem legmélyebb értelmét.

Irányt mutatnak az élet értelmének keresésében

51. Az Istennel való találkozás mindig személyes esemény, válasz a hit ajándékára, amely természeténél fogva a személy szabad tette. Az iskola, beleértve a katolikus iskolát is, nem követeli meg a hit elfogadását, azonban felkészíthet rá. A nevelési terven keresztül meg lehet teremteni a feltételeket, hogy a személy kifejlessze magában a keresés magatartását, és arra irányuljon, hogy felfedezze saját létének és az őt övező valóságnak a titkát, egészen a hit küszöbéhez való elérésig.

Azoknak pedig, akik úgy döntenek, hogy átlépik ezt a küszöböt, felajánlják a szükséges eszközöket, hogy folytathassák és elmélyíthessék a hit megtapasztalását: az imádság, a szentségek, a Krisztussal való – Isten igéjében, az eucharishtiában, az eseményekben, a személyekben történő – találkozás által.³⁶

52. A keresés útjának lényegi dimenziója a szabadságra való nevelés, amely minden iskolának sajátja, amely hűséges saját feladatához. A szabadságra való nevelés humanizáló tevékenység, mert a személyiség teljes kibontakozása a célja. Magát a neveltetést ugyanis úgy kell tekinteni, mint a szabadság megszerzését, annak birtoklását és a benne való növekedést. Arról van szó, hogy minden diákot úgy kell nevelni, hogy megszabaduljon azoktól a korlátoktól, amelyek megakadályozzák, hogy teljes mértékben személyként tudjon élni; mindegyiküknek erős és felelős személyiséggé kell alakulniuk, akik képesek szabad és következetes döntéseket hozni.³⁷

Valóban szabad személyeket nevelni azt jelenti, hogy a hit felé irányítják őket. Az élet értelmének keresése elősegíti a személy vallási dimenziójának fejlődését, mint olyan talajt, amelyen megérlelődhet a keresztény döntés és kibontakozhat a hit ajándéka. Megállapítható, hogy az iskolában – egyre gyakrabban, különösen a nyugati társadalmakban – a személy vallási dimenziója *elveszett láncszemmé* vált, nemcsak a szó szoros értelmében vett iskolai nevelési folyamatban, hanem a formálódásnak a családban kezdődő tágabb kontextusában is. Mindazonáltal e nélkül a nevelés folyamata a maga teljességében súlyos hiányt szenved, és megnehezít mindenféle is-

³⁶ A Megszentelt Élet Intézményeinek és Apostoli Élet Társaságainak Kongregációja: *A katolikus iskolában folyó nevelés vallási dimenziója* (1988. Ápr. 7.), 98–112.

³⁷ Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus iskola*, 31.

tenkeresést. A közvetlenül elérhető dolgok, az, ami felszínes, mellékes, az előre gyártott megoldások, a mágikus dolgok iránti eltévelyedések és a misztérium pótlékai kötik le a fiatalok figyelmét, és nem engednek teret a transzcendenciára való megnyílnak.

Manapság megállapítják – még olyan tanárok is, akik magukat nem hívőnek vallják –, hogy sürgősen vissza kell szerezni a nevelés vallási dimenzióját, amely szükséges olyan személyiségek kialakításához, akik képesek szembenézni a társadalomban uralkodó kényszerítő tényezőkkel, és képesek erkölcsösen irányítani azt, hogy miképpen kell élni a tudomány és a technika új eredményeivel.

53. A megszentelt személyek azáltal, hogy az evangéliumi tanácsok szerint élnek, hatékony felhívást jelentenek, hogy az emberek rákérdezzek Istenre és az élet titkára. Ilyesfajta kérdés – amely olyan nevelési stílust követel meg, amely képes arra, hogy az élet eredetére és értelmére irányuló alapvető kérdésekre ösztönözzön – elsősorban a *miértek*, s nem annyira a *hogyanok* keresése által születik. E célból felül kell vizsgálni, miként ismertetik meg a különböző tantárgyak tananyagait, hogy a tanulók fel tudják tenni ezeket a kérdéseket, és keressék a kielégítő válaszokat. Ezenfelül arra kell ösztönözni a gyerekeket és a fiatalokat, hogy ne fogadják el azt, ami mindenki számára nyilvánvaló és banális, elsősorban az életükre, a családra és az emberi szerelemre vonatkozó döntéseik meghozatala vonatkozásában. Ez a stílus olyan tanulási és keresési metodológiát segít elsajátítani, amely hozzászoktat a reflexióhoz és a Lélek segítségével történő mérlegeléshez. Olyan stratégiában konkretizálódik, amely kiműveli a személyben, annak első éveitől kezdve, a lelki életet mint helyet, ahol meghallhatja Istennek a szavát, kialakítja a szent iránti érzéket, az értékek melletti döntést, megérleli a saját határainak és bűneinek elismerését, és növeli a minden ember iránt érzett felelősséget.

A vallásoktatás

54. Ebben az összefüggésben sajátos szerepet tölt be a vallásoktatás. A megszentelt személyek – a többi nevelővel együtt, viszont nagyobb felelősséggel – gyakran arra hivatottak, hogy biztosítsanak különböző vallási nevelési utakat, a különféle iskolai valóságoknak megfelelően: néhány iskolában a tanulók többsége keresztény, más iskolákban azonban a tanulók többsége különböző vallásokhoz tartozik, ha nem éppen agnosztikus vagy ateista. A megszentelt személyek feladata, hogy felhívják a figyelmet az órarendbe és a kulturális programba beépített vallásoktatás értékére. Elismerve ugyan, hogy a vallásoktatásnak a katolikus iskolában más szerepe van, mint más iskolákban, az megőrzi azt a célkitűzését, hogy nyitottá tegyen a kereszténység történeti tapasztalatának megértésére, s hogy Jézus Krisztus megismerésére és evangéliumának elmélyítésére vezessen. Ebben az értelemben a vallásoktatás olyan kulturális javaslatnak bizonyul, amelyet fel lehet ajánlani mindenkinek, s nemcsak azoknak, akik már hitbeli döntést hoztak. Sok helyen a kereszténység képezi már a saját kultúra spirituális *horizontját*.

Azután a katolikus iskolában a vallásoktatásnak az a feladata, hogy segítse a tanulókat saját állásfoglalás kialakítására vallási kérdésekben – amely koherens és mások elképzelését tiszteletben tartja –, ily módon járulva hozzá növekedésükhöz és a való-

ság teljesebb megértéséhez. Fontos, hogy az egész nevelési közösség – különösképpen a katolikus iskolákban – elismerje a vallásoktatás értékét és szerepét, valamint segítse, hogy a tanulók is megbecsüljék azt. A vallásoktató – a vallás témakörének tárgyalásához alkalmas nyelvezetet használva – arra hivatott, hogy ösztönözze a diákokban azoknak a nagy kérdéseknek az elmélyítését, amelyek az élet értelmével, a valóság jelentésével kapcsolatosak, valamint azzal a felelős fáradozással, hogy a valóságot átalakítsák az evangéliumi értékek fényénél. Biztatnia kell őket, hogy építő módon szembesítsék a katolikus vallás tartalmait és értékeit a mai kultúrával.

A katolikus iskola közössége azután a vallásoktatáson kívül felajánl más lehetőségeket, alkalmakat és formákat a hit és kultúra, hit és élet közötti szintézisre történő nevelésre.³⁸

Az élet mint hivatás

55. A megszentelt személyek – a többi keresztény nevelővel együtt – meg tudják ragadni és értékelni tudják a nevelési folyamathoz bensőleg hozzátartozó hivatási dimenziót. Az élet ugyanis olyan ajándék, amelyet szabad válaszként lehet megvalósítani egy különleges hívásra, amelyet minden egyes nap konkrét eseményeiben kell felfedezni. A hivatási dimenzió gondozása irányítja a személyt a felé, hogy saját tapasztalatát Isten tervének fényében értelmezze.

A hivatási dimenzióknak a többé-kevésbé figyelmen kívül hagyása – azon túl, hogy megfosztja a fiatalokat a segítségtől, amelyre joguk lenne az életük legfontosabb döntései meghozatala előtti mérlegelés során – elszegényíti a társadalmat és az egyházat, bár mindkettőnek szüksége van olyan személyekre, akik képesek tartósan Istennek, felebarátaiknak és a közjónak szolgálatára szentelni magukat.

A hivatás kultúrája

56. Egy új hivatási kultúra előmozdítása az új evangelizáció alapvető tényezője. Általa kell segíteni abban, hogy „bátorságot és kedvet kapjanak a nagy kérdések feltevésére, amelyek saját jövőjüket érintik.”³⁹ Olyan kérdések ezek, amelyeket személyre szabott nevelési lépések által is fel kell ébreszteni, amelyeknek fokozatosan oda kell vezetniük, hogy felfedezzék a létezés mint Isten ajándékát és mint feladatot. E lépések a hivatás megérlelésének valóságos útjává válhatnak, amelyek segítenek egy sajátos hivatás felismerésében.

A megszentelt személyek különösképpen is hivatottak arra, hogy előmozdítsák az iskolában a *hivatás kultúráját*. Jelek ők az egész keresztény nép számára. Nemcsak egy meghatározott hivatásra utaló jelek, hanem a hivatási dinamizmusé mint életformáé, beszédes módon megjelenítve annak a döntését, aki Isten hívására odafigyelve kíván élni.

57. A mai helyzetben az iskolában teljesített nevelői küldetést egyre inkább megosztják a világiakkal. „Bár korábban – még a közelmúltban is – az együttműködés első-

³⁸ Vö. *ugyanott*, 37–48.

³⁹ Egyházi Hivatások Pápai Tanácsa: *Új hivatásokat egy új Európa számára*. A papi és a megszentelt életre szóló hivatások kongresszusának záródokumentuma (1997. máj. 5–10.), 13.b.

sorban a tevékenységhez szükséges megszentelt személyek hiányának a kiegészítését jelentette, ma abból az igényből születik, hogy megosszák a felelősséget nemcsak a szerzetesrend intézményeinek működésében, hanem abban a vágyban is, hogy a szerzetesrend lelkeségének és küldetésének sajátos mozzanatait is megéljék.⁴⁰ A megszentelt személyeknek tehát az a feladatuk, hogy átadják az őket éltető nevelői karizmát, és elősegítsék azon személyek képzését, akik úgy érzik, ugyanazon küldetés teljesítésére kaptak meghívást. Ahhoz, hogy e felelősségüknek eleget tegyenek, a megszentelt személyeknek figyelniük kell arra, hogy ne csak kizárólagosan oktatói és adminisztratív feladatokat lássanak el, és ne engedjenek az aktivizmus kísértésének. Ezzel szemben szükséges, hogy előnyben részesítsék a karizmájuk gazdagságára történő odafigyelést, és törekedjenek kibontakoztatni azt az új társadalmi-kulturális helyzetekre történő válaszadás által.

58. A nevelési közösségben a megszentelt személyek – karizmájuk sajátos stílusa szerint – elő tudják mozdítani egy olyan gondolkodásmód kialakulását, amelyet az evangéliumi értékek táplálnak. Ez már nevelési szolgálat a hivatásgondozás szempontjából. A fiatal fiúk és lányok – és gyakran a nevelési közösség többi tagja – ugyanis kisebb-nagyobb tudatossággal a megszentelt személyekben kiváló beszélgetőpartnereket szeretnének látni Isten keresésében. A szolgálat e fajtája szempontjából – amely a megszenteltek identitásának legsajátosabb szolgálata – nincsenek korhatárok, amelyek jogosnak tűntetnék fel a nyugdíjba vonulást. Akkor is, amikor már abba kell hagyniuk a szakmai munkát, folytathatják azt, hogy rendelkezésére állnak a fiataloknak és a felnőtteknek, mint a Szentlélek által vezetett élet ismerői, mint nevelők a hit területén.

A megszentelt személyek jelenléte az iskolában így egy evangéliumi lelkeség javaslata, vonatkozási pont a nevelési közösség tagjai számára a hit és a kereszténység útján.

59. A tanárok minősége alapvető jelentőségű abban, hogy javaslattevő és termékeny nevelői környezet jöjjön létre. Ezért a megszentelt élet intézményei és a szerzetesközösségek – különösképpen, ha katolikus iskolát tartanak fenn – a tanároknak képzési programokat szerveznek, amelyeken nyilvánvalóvá kell tenni a tanári foglalkozás hivatásszerű dimenzióját, hogy tudatosítsák: a tanárok az egyház nevelői és megszentelő küldetésének részesei.⁴¹ A megszentelt személyek megnyithatják azok előtt, akik kívánják, az őket jellemző lelkeség gazdagságát, valamint a szerzetesintézmény karizmáját, bátorítván, hogy éljék meg azokat a nevelői küldetésben világi identitásuk szerint, a fiataloknak megfelelő és érthető formában.

⁴⁰ A Megszentelt Élet Intézményeinek és Apostoli Élet Társaságainak Kongregációja: *Újraindulás Krisztustól*, 31.

⁴¹ Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus világiak mint a hit tanúi az iskolában*, 24.

Arra hivatott nevelők, hogy képessé tegyenek az együttélésre
Mindenki tudni fogja, hogy tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást (Jn 13,35)

Az emberi személy léptékével

60. Az iskola közösségi dimenziója elválaszthatatlan a személyre történő elsődleges figyelemtől, aki az iskolai nevelési terv középpontja. „A kultúrát az emberi személyhez kell mérni, legyőzve egy olyan tudásnak a kísértését, amely behódol a pragmatizmus előtt, vagy szétszóródik a tudományoskodásban, s így képtelen értelmet adni az életnek. [...] A hit által megvilágosított tudás, amelytől távol áll, hogy a mindennapok tapasztalatainak területeiről ne vegyen tudomást, eltölti ezeket a remény és a prófécia egész erejével. Az általunk óhajtott humanizmus olyan társadalomfelfogásért küzd, amely a személyt és annak elidegeníthetetlen jogait helyezi a középpontba, valamint az igazságosság és a béke értékét, az egyének, a társadalom és az állam közötti helyes – a szolidaritás és a szubszidiaritás logikája szerinti – viszonyt. Ez a humanizmus képes lelket önteni magába a gazdasági fejlődésbe, hogy az minden embernek és az egész embernek az előrehaladását szolgálja.”⁴²

61. A megszentelt személyek figyelnek arra, hogy védelmezzék a nevelési tervben a személy elsőbbségét, együttműködve, hogy ebben a szellemben hozzák meg az iskolának és a képzési programnak általános kérdéseit érintő konkrét döntéseket. Minden tanulót a maga egyediségében kell szemlélni, figyelembe véve családi hátterét, személyes élettörténetét, képességeit és érdeklődési köreit. A kölcsönös bizalom légkörében a megszentelt férfiak és nők felismerik és gondozzák minden személy tehetségeit, segítik a fiatalokat, hogy felelősséget vállaljanak saját képzésükért és közreműködjenek társaikéban. E feladat teljes odaadást és ingyenességet kíván attól, aki a nevelői szolgálatot küldetesként éli meg. Az odaadás és az ingyenesség hozzájárul ahhoz, hogy az iskolai nevelés területét olyan életszerű környezetté tegye, amelyben az intellektuális növekedés összhangban van a lelki, vallási, érzelmi és szociális növekedéssel.

A személyre szabott kísérés

62. A megszentelt személyek – képzettségük sajátos érzékenységénél fogva – személyre szabott kísérést nyújtanak a figyelmes meghallgatás és a párbeszéd révén. Meg vannak ugyanis győződve arról, hogy „a nevelés a szív dolga”⁴³, és hogy – következképpen – egyedül a személyes kapcsolaton keresztül lehet hiteles képzési folyamatot irányítani.

63. Minden ember érzi, hogy belülről rosszra irányuló hajlamok gyötrik, még ha határokat nem ismerő szabadságra vágyakozik is. A megszentelt férfiak és nők arra törekszenek, hogy a fiatalokban felkeltsék a vágyat a belső felszabadulásra, amely feltétele az evangéliumi boldogságok új életére irányuló keresztény életforma elkezdésének. Az evangéliumi gondolkodásmód lehetővé teszi a fiataloknak, hogy kriti-

⁴² II. János Pál: *Discorso ai docenti universitari* [Beszéd az egyetemi tanárokhoz] (2000. szept. 9.), 3., 6.; AAS 92 (2000) 863–865.

⁴³ Bosco Szent János: *Circolare del 24 gennaio 1883*, in Ceria E. (a cura di): *Epistolario di San Giovanni Bosco*, SEI, Torino 1959, vol. IV., 209.

kus módon forduljanak szembe a konzumizmussal, a hedonizmussal, amelyek befészkelik magukat – mint a konkoly a búza közé – az emberiség nagy részének kultúrájába és életmódjába.

A megszentelt személyek – tökéletesen tudatában annak, hogy az összes emberi értékek a teljes megvalósulásukat és egységüket Krisztusban találják meg – kifejezett formában képviselik az egyház anyai gondoskodását korunk fiataljainak integrális növekedéséről, átadva azt a meggyőződést, hogy nem létezhet hiteles felszabadulás a szív megtérése nélkül.⁴⁴

A nő méltósága és hivatása

64. A megszentelt személyek érzékenysége – amely figyelmes arra az igényre, hogy az emberi személy egy-kettős dimenzióját ki kell bontakoztatni Isten eredeti tervének megfelelően (Vö. Ter 2,18) – hozzájárulhat ahhoz, hogy a nevelési tervbe integrálják a különbözőségeket azok értékelése céljából, legyőzve az összemosásokat és a sztereotípiákat. A történelem tanúskodik a megszentelt férfiak és nők fáradozásáról a nő érdekében. Ma is a megszentelt személyek kötelességüknek érzik a nő megbecsülését a nevelési tevékenység során. A világ több helyén a katolikus iskola és számos szerzetescsalád fáradozik azon, hogy a nőknek biztosítsák a neveléshez való hozzájutást, minden megkülönböztetés nélkül, s hogy a nőket segítsék abban, hogy képesek legyenek sajátos módon hozzájárulni az egész társadalom javához. Nincs senki, aki ne venné tudomásul a nők hozzájárulását az élet és a kultúra humanizálásához,⁴⁵ készségüket az emberekkel való törődésre, továbbá a feszültségek és gyűlölködések által megosztott, szétszaggatott társadalom helyreállítására. Számos szolidaritási kezdeményezés – háborúban álló népek között is – abból a *női géniuszból* születik, amely az összes körülmények között előmozdítja az érzékenységet minden iránt, ami emberi.⁴⁶ Ebben az összefüggésben a megszentelt nők különleges módon arra hivatottak, hogy teljes és örömben megélt önátadásuk által *Isten gyengédségének jele legyenek az emberiség felé.*⁴⁷ A nők jelenléte és az ő megbecsülésük – következőképpen – lényegi jelentőségű egy olyan kultúra kialakításában, amely valóban a személyeket, a konfliktusok békés megoldásának keresését, a különbözőségben megvalósuló egységet, a szubszidiaritást és a szolidaritást helyezi a középpontba.

Interkulturális perspektíva

65. A mai összetett társadalomban az iskolának az a feladata, hogy a fiatal nemzedékeket ellássa az interkulturális gondolkodásmód kifejlesztéséhez szükséges eszközökkel. A nevelésben résztvevő megszentelt személyek – akik gyakran olyan intézményhez tartoznak, amely a világ sok részén elterjedt – kifejeződései „többnemzetiségű és nemzetközi közösségeknek, amelyek arra hivatottak, hogy »tanúságot tegyenek a népek, fajok és kultúrák közötti kommunió értelméről«, [...] ahol megtapasztalják egy-

⁴⁴ Vö. VI. Pál: *Evangelii nuntiandi* apostoli buzdítás (1975. dec. 8.), 36.; AAS 68 (1976) 29.

⁴⁵ Vö. II. János Pál: *Christifideles laici* apostoli buzdítás (1988. dec. 30) 51.; AAS 81 (1989) 492–496.

⁴⁶ Vö. II. János Pál: *Mulieris dignitatem* apostoli levél (1988. aug. 15.), 30.; AAS 80 (1988) 1724–1727.

⁴⁷ Vö. II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 57.; AAS 88 (1996) 429.

más kölcsönös megismerését, tiszteletét, megbecsülését, gazdagítását”.⁴⁸ Ezért ők könnyen tudják a kulturális különbözőséget gazdagságnak tekinteni, és járható utakat javasolni a találkozásra meg a párbeszédre. E magatartás értékes segítség egy igazi interkulturális neveléshez, amely egyre sürgősebbnek látszik a migrációk jelentékeny jelenségéből. A nevelési közösségekben végigjárando út megköveteli az átmenetet a multikulturális valóság eltűrésétől a befogadásig és a szembesülés kereséséig, a kölcsönös megértés által egészen az interkulturális párbeszédig, amely segít felismerni minden kultúra értékeit és határait.

Az interkulturális nevelés

66. A keresztény szemléletmódban az interkulturális nevelés lényegileg a kölcsönösségre nyitott relacionális modellen alapszik. A kultúrák vonatkozásában analóg módon ugyanaz érvényesül, mint ami a személyekben: a párbeszéd és a kommunió tipikus dinamizmusain keresztül fejlődnek. „A kultúrák közötti párbeszéd az ember és a kultúrák természetének belső követelményeként jelentkezik. Mint az emberi család eredendő egységének különböző és zseniális történelmi kifejeződései a kultúrák a párbeszédben találják meg sajátosságuk, kölcsönös megértésük és kommuniójuk megőrzését. A kommunió fogalma – amely a keresztény kinyilatkoztatásban az egy és hármasságban találja meg forrását és legfőbb modelljét – sohasem olvadt egyformaságba, erőltetett homogenitásba vagy asszimilációba; inkább annak kifejeződése, hogy a sokféleség összetart, és ezért a gazdagság jelévé és a fejlődés ígéretévé válik.”⁴⁹

A különbözőségek együttélése

67. Az interkulturális perspektíva valódi paradigmaváltáshoz vezet pedagógiai szinten. Átmenet történik az integrációból a különbözőségek együttélésének keresésére. Nem egyszerű, s nem is könnyen megvalósítható modelltől van szó. A múltban a kultúrák közötti különbség értetlenségek és konfliktusok forrása volt. Ma is megállapítható, hogy a világ különböző területein néhány kultúra a többi kultúra rovására akar érvényt szerezni magának. Nem kevésbé veszélyes a kultúrák összemosására való törekvés a nyugati világ modelljei szerint, amelyeket a radikális individualizmus és az élet gyakorlatilag ateista felfogásának formái befolyásolnak.

68. Az iskolának rá kell kérdeznie azokra az alapvető etikai irányelvekre, amelyek jellemzik egy meghatározott közösség kulturális tapasztalatát. „A kultúrákat [...] – mint az embert, amely annak szerzője – átjárja az emberi történelemben működő *gonoszság misztériuma*, és nekik is szükségük van a megtisztulásra és a megváltásra. Minden emberi kultúra hitelességét, az általa képviselt *ethosz* értékét, vagyis erkölcsi beállítottságának szilárdságát valamiképpen azon lehet lemérni, hogy az emberért és

⁴⁸ A Megszentelt Élet Intézményeinek és Apostoli Élet Társaságainak Kongregációja: *Újraindulás Krisztustól*, 29.

⁴⁹ II. János Pál: *Dialogo tra le culture per una civiltà dell'amore e della pace*, Messaggio per la Giornata mondiale della pace (2001. jan. 1.), 10.; AAS 93 (2001) 239.

az ember méltóságának előmozdításáért van-e minden szinten és minden összefüggésben.”⁵⁰

Az ENSZ 50. Általános Gyűlésének tagjaihoz intézett beszédében a pápa hangsúlyozta a népek közötti alapvető közösséget, kijelentve, hogy a különféle kultúrák világában nem mások, mint a személyes létezés értelmének kérdésére adott különféle válaszok. Minden kultúra ugyanis reflexiós erőfeszítés a világ és az ember titkáról, az emberi élet transzcendens dimenziójának egyfajta kifejezési módja. E megvilágításban a különbözőség ahelyett, hogy fenyegetés lenne, tiszteletteljes párbeszéd által forrásává válhat az emberi létezés titka mélyes megértésének.⁵¹

Szolidáris osztozás a szegényekkel

69. A megszentelt személyek jelenléte a nevelési közösségben elősegíti, hogy mindenki érzékenyebbé váljon a mai fiatalokat, családokat és egész népeket sújtó szegénységek iránt. Ez az érzékenység evangéliumi értelemben végbemenő mély változások forrása lehet azért, hogy ösztönözze a kiválóság és a fölényeskedés logikáinak átalakítására a szolgálat, a *többiekkel való törődés* logikáivá, és szolidaritásra nyitott szívet alakít ki.

A szegények előnyben részesítése [opzione preferenziale] segít elkerülni a kirekesztés minden formáját. Az iskola területén olykor olyan nevelési terv elkészítése van jelen, amely többé-kevésbé tehető társadalmi csoportokat szolgál, míg a leginkább rászorulóakra való odafigyelés kimondottan háttérbe szorul. Sok esetben a társadalmi, gazdasági vagy politikai körülmények nem tesznek lehetővé jobb alternatívát. Ennek azonban nem szabad megakadályoznia, hogy világosan lássák az evangéliumi kritériumot, és igyekezzenek azt alkalmazni személyes és közösségi szinten, valamint az iskolai intézményekben.

Az utolsókból kiindulva terveznek

70. Ha a szegények előnyben részesítése áll a nevelési terv középpontjában, a legjobb eszközöket és a legfelkészültebb személyeket elsősorban a legutolsók szolgálatába állítják, anélkül, hogy emiatt kizárnák azokat, akik kisebb nehézségekkel és hiányosságokkal rendelkeznek. Ez az evangéliumi befogadás [inklúzió] értelme, amely igen mesze van a világ logikájától. Az egyház ugyanis nevelői szolgálatát *elsősorban* azoknak kívánja nyújtani, „akik anyagilag szegények, akik nélkülözik a család támaszát és melegét, vagy akikben nincs meg a hit adománya”.⁵² Igazságtalan körülmények időnként megnehezítik ennek a célkitűzésnek a megvalósítását. Olykor azonban a katolikus nevelési intézmények azok, amelyek eltávolodtak ettől az előnyben részesítéstől, amely megszentelt élet tanítást vállaló intézményei nagyobb részének a születését jellemezte.

⁵⁰ *Ugyanott*, 8 (238).

⁵¹ Vö. II. János Pál: *Insegnamenti*, XVIII/2, 1995, 730–744.

⁵² II. Vatikáni Zsinat: *Gravissimum educationis*, Nyilatkozat a keresztyén nevelésről, 9.

Ezt az elhatározást, amely a megszentelt életet minősíti, ezért ápolni kell a kezdeti képzéstől kezdve, hogy ne tekintsék úgy, mint amely csak a legáldozatosabb és legmerészebb tagoknak van fenntartva.

71. A Jó Pásztor nyomdokait követve a megszentelt személyek igyekeznek felismerni, hogy tanítványaik a szegénység milyen formái között élnek, amelyek akadályozzák a személy integrális éretté válását, és a társadalmi életből kirekesztik őket; s igyekeznek ezek okait is feltárni. Ezek között vitathatatlan helyet foglal el a nyomor. A nyomor gyakran együtt jár a család és az egészség hiányával, a társadalmi életre való képtelenséggel, az emberi méltóság elvesztésével, a kultúrához való hozzájutás lehetetlenségével és következésképpen egy mély lelki-szellemi szegénységgel. *A világ szegényei szószólóinak lenni* olyan kihívás, amellyel az egyház szembenézett, s amelyet minden kereszténynek magára kell vállalnia.⁵³ A megszentelt személyek – döntéseik értelmében és nyilvános fogadalommal vállalt, egyéni és közösségi szegény életüknél fogva – sokkal érzékenyebbek azon kötelesség iránt, hogy előmozdítsák az igazságosságot és a szolidaritást abban a környezetben, ahol dolgoznak.

Szót adnak a szegényeknek

72. A katolikus nevelési intézmények többféle szinten vállalják, hogy elsősorban a legszegényebbeknek legyen lehetőségük nevelésre.⁵⁴ Ez megköveteli, hogy a nevelési intézményt a legutolsók szolgálatába állítsák, függetlenül az iskolai intézménybe jelenleg járó tanulók társadalmi helyzetétől. Ez magával hozza többek között az egyház társadalmi tanítása tartalmainak javaslatát nevelési programokon keresztül, és megkívánja annak felülvizsgálását, hogy az iskola milyen jellegű kíván lenni tanulói számára. Ha az iskola meghallgatja a legszegényebbeket, és úgy szervezi meg önmagát, hogy az ő szolgálatukba álljon, tudnia fogja értelmezni a tantárgyakat az élet szolgálatában, és felhasználni azok tartalmát a személyek globális növekedése érdekében.

73. A szegények meghallgatása a megszentelt személyek előtt feltárja azt is, hogy hol kell dolgozniuk a nem formális nevelés területén, s miként kell elérni, hogy a leghátrányosabb helyzetűek is tanulhassanak. Olyan országok megismerése, ahol az iskolába járás csak kevesek kiváltsága, vagy súlyos nehézségek akadályozzák az iskolát feladata ellátásában, a fejlettebb országok nevelési közösségeiben kelthetne szolidaritási kezdeményezéseket, mint amilyenek például a testvérosztályok vagy a testvériskolák. A képzési előnyök mindenki számára nagyok lennének, különösképpen a fejlettebb országok tanulói számára, akik konkrétan elsajátítanák azt, ami lényeges az élet számára, és segítséget kapnának, hogy ne kövessék a konzumizmus által keltett kulturális divatokat.

74. A gyerekek jogainak védelme egy másik, különösen fontos kihívást jelent. A gyerekek kihasználása – különféle, gyakran eltévelyedett formában – korunk egyik legnyugtalanítóbb problémája. A nevelői küldetésben résztvevő megszentelt személyek számára halaszthatatlan feladat, hogy a gyerekek jogainak védelméért és érvé-

⁵³ Vö. II. János Pál: *Tertio millennio adveniente* apostoli levél (1994. nov. 10.), 51.; AAS 87 (1995) 36.

⁵⁴ Vö. például Office International pour L'enseignement Catholique (OIEC): *Déclaration de la XIVème Assemblée Générale* (1994. márc. 5.).

nyesítéséért küzdjenek. Az, amennyivel ehhez konkrétan hozzá tudnak járulni – mint egyének és mint nevelési intézmény –, valószínűleg a szükségekhez képest elégtelen lesz, de nem hasztalan, ha törekszenek tudatosítani, hogy a visszaéléseknek mik a gyökerei. A megszentelt személyek szívesen egyesítik erőfeszítéseiket más polgári és egyházi szervezetekével, valamint a jóakarátú emberekével, hogy az emberi jogok tiszteletben tartását segítsék, és előmozdítsák mindenki javát, kezdve a leggyengébbekben és legvédtelenebbekben.

75. A szegények előnyben részesítése megkívánja, hogy egyénileg és közösségileg oly módon éljenek, hogy készen legyenek *életüket adni* ott, ahol szükséges. Ez megkövetelhetné, hogy otthagyanak olyan intézményeket, amelyek bár jó hírűek, de nem képesek többé megfelelő képzési programot megvalósítani és következőképpen a megszentelt élet jellegzetességeit érvényesíteni. Ugyanis „lehetnek iskoláink, amelyek didaktikai szempontból kiválóak, de hiányos a tanúságtételük a hiteles értékek mellett s azok egyértelmű ajánlásában”.⁵⁵

A megszentelt személyek ezért arra hivatottak, hogy felülvizsgálják: Vajon a nevelési tevékenységben az iskola jó hírűvére, eredmények felmutatására jobban törekszenek-e, mint a fiatalok emberi és keresztény érlelődésére, vajon a versengést részesítik-e előnyben a szolidaritás helyet; vajon azon vannak-e, hogy az iskolai közösség többi tagjával együtt szabad, felelős és az evangéliumi igazságosság szerint *igaz* személyeket neveljenek?

76. A megszentelt személyek – éppen szerzetesi megszenteltségüknek köszönhetően – *par excellence* szabadok arra, hogy mindent elhagyva elmenjenek hirdetni az evangéliumot a Föld határáig.⁵⁶ Számukra, a nevelés területén is, elsődleges feladat marad az Örömhír „*ad gentes*” hirdetése. Ezért tudatában vannak annak az alapvető szerepnek, amelyet a katolikus iskola játszik a missziós országokban. Sok esetben ugyanis az iskola az egyház jelenlétének egyetlen lehetősége, máshol pedig kiváltságos hely az evangelizáló és humanizáló tevékenység számára, amely felelősséget vállal a legszegényebb népek emberi és kulturális fejlődéséért. Ebből a szempontból fontos figyelembe venni annak szükségességét, hogy az ősi evangelizálás területein működő szerzetescsaládok részesítsék a nevelői karizmában azokat, amelyek azokon a missziós területeken születtek, amelyeket felkarolnak. Ugyanis „a régi intézmények, amelyek közül sok nagyon kemény próbákat állt ki, de évszázadokon át bátran kitarított, gazdagodhat, ha párbeszédbe kezd a korunkban keletkező alapításokkal, és adományait kicserélik”.⁵⁷ Ilyesfajta osztozás valósul meg a megszentelt személyek képzésének területén is: támogatják az új szerzetescsaládokat, a különféle intézmények együttműködnek.

A béke kultúrája

77. A békéhez vezető út az igazságosságon keresztül vezet. „Ez az egyetlen út a békés jövő biztosítására világunknak, gyökerében kiirtva a konfliktusok és háborúk

⁵⁵ Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus iskolában folyó nevelés vallási dimenziója*, 19.

⁵⁶ Vö. VI. Pál: *Evangelii nuntiandi* apostoli buzdítás, 69.; AAS 68 (1976) 58.

⁵⁷ II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 62.; AAS 88 (1996) 437.

okait: *a béke az igazságosság gyümölcse* [...]. Olyan igazságosság ez, amely nem elégszik meg azzal, hogy mindenkinek megadja, ami őt megilleti, hanem igyekszik megteremteni a polgárok között az *esélyegyenlőség* feltételeit, vagyis előnyben részesítve azokat, akik társadalmi helyzetüknél, kultúrájuknál vagy egészségüknél fogva ki vannak téve a veszélynek, hogy lemaradnak, vagy mindig az utolsó helyet foglalják el a társadalomban a személyes felszabadulás lehetősége nélkül.”⁵⁸

A békére nevelnek a szívből kiindulva

78. Annak tudatossága, hogy a nevelés kiváló út a békéhez, a nemzetközi közösség által elfogadott tény. Beszédese bizonyítékai ennek a nemzetközi szervezeteknek azok a különféle tervei, amelyeket a közvélemény és a kormányok érzékeny tételére megfogalmaztak.⁵⁹ A megszentelt személyek, Krisztusnak, a béke fejedelmének tanúi, érzékelik annak sürgősségét, hogy a békére nevelést a saját képző tevékenységük elsődleges célkitűzései sorolják, és hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanulók szívében táplálják a szándékot, hogy béketeremtőkké váljanak. A háborúk ugyanis az emberek szívében születnek, és jelen vannak azoknak az embereknek a szívében, akiknek a béke védelmezőinek kell lenniük. A nevelési folyamatot megbecsülve a megszentelt személyek azon vannak, hogy a harmadik évezred embereinek lelkében a béke magatartásformáit ültessék el, amely „nem egyszerűen a konfliktusok hiánya, hanem egy pozitív, dinamikus, részvételi folyamat, amely előmozdítja a párbeszédet és a konfliktusok megoldását a kölcsönös megértés és együttműködés szellemében”.⁶⁰ E törekvésben a megszentelt személyek együttműködnek minden jóakarató férffival és nővel, osztozva velük a fáradozásban, hogy mindig új, megfelelő utakat keressenek a hatékony nevelésre, „amely minden szinten az elsődleges eszköz a béke kultúrájának építésére.”⁶¹

79. A békére való hatékony nevelés igyekszik programokat és stratégiákat kidolgozni különböző szinteken. Többek közt említeni lehet: a tanulókat értékekre és olyan magatartásformákra nevelik, amelyek alkalmasak békésen megoldani az emberi méltóság körüli vitákat; programokat – órarendbe nem illeszkedőket is – szerveznek, mint például a sport és a színház, amelyek elősegítik a becsületesség és a szabályok betartása értékének elsajátítását; biztosítják, hogy a lányoknak a fiúkéval egyenlő lehetőségük legyen a neveltetésre; bátorítanak, ha szükséges, a tanítási programok felülvizsgálatára, beleértve a tankönyveket.⁶² Azután a nevelésnek az is feladata, hogy elültesse a tanulóknak saját kulturális gyökereiknek tudatosságát és a többi kultúra iránti tiszteletet. Ha ez a feladat szilárd erkölcsi vonatkozási pontokkal teljesül, a nevelés oda vezet, hogy tudatosítják a saját kultúrájukban és a többi kultúrában jelenlévő határokat, ugyanakkor azonban nyilvánvaló válik az egész emberi nem közös értéköröksége. Ily módon „*a nevelésnek különleges szerepe van egy szolidárisabb és békésebb világ építésében*. Hozzá tud járulni annak az integrális – az erkölcsi és

⁵⁸ II. János Pál: *Discorso ai governanti e ai parlamentari* (Roma, 2000. nov. 4.), 2.; AAS 93 (2001) 167.

⁵⁹ Például az Egyesült Nemzetek elindították a *Decade internazionale della cultura di pace e non-violenza* [A béke és az erőszaknélküliség kultúrájának nemzetközi évtizede] (2000–2010) című programot.

⁶⁰ ENSZ: *Résolution 53/243: Déclaration et Programme d'action sur une culture de la paix* (1999. okt. 6.).

⁶¹ *Ugyanott*, A, 1a és 4. cikkely.

⁶² *Vö. ugyanott*, B, 9. cikkely.

vallási dimenzióra nyitott – humanizmusnak az érvényesüléséhez, amely kellő fontosságot képes tulajdonítani a kultúrák, valamint a különféle civilizációk értékei megismerésének és megbecsülésének.”⁶³

Az együttélésre nevelnek

80. A harmadik évezred elején a vad gazdasági és kulturális globalizáció negatív hatásainak következményeképpen növekvő fontosságot nyer a felelős részvétel a közösség életében helyi, nemzeti és világszinten egyaránt. Ez a részvétel feltételezi a tudatosítást azon jelenségek okainak, amelyek fenyegetik a népek együttélését és magát az emberi életet. Mint minden tudatosítás, ez is a nevelésben – különösen az iskolában folyó nevelésben – találja meg azt a kiváltságos területet, amelyen ki tud alakulni. Ezért egy új és nehéz feladat adódik: az aktív és felelős állampolgárságra nevelés. Itt megvilágosítók a pápa szavai: „A békéhez való jog előmozdítása valamiképpen biztosítja az összes többi jog tiszteletét, minthogy segíti egy olyan társadalom építését, amelyen belül az erőviszonyokat felváltják az együttműködés viszonyai a közjó érdekében.”⁶⁴ E szempontból a megszentelt személyek fel tudják mutatni a felelős testvériség jelét azáltal, hogy olyan közösségekben élnek, amelyekben „mindenki felelősnek érzi magát a másik hűségéért; mindenki hozzájárul ahhoz, hogy az élet megosztásának, egymás megértésének, a kölcsönös segítségnek derűs légköre uralkodjék”.⁶⁵

BEFEJEZÉS

81. Az előadott megfontolásokból nyilvánvalóvá válik, hogy a megszentelt személyek jelenléte a nevelés világában prófétai döntésnek bizonyul.⁶⁶ A megszentelt élettel foglalkozó szinódus arra buzdít, hogy megújult odaadással vállalják a nevelői küldetést mindenfajta és minden fokozatú iskolában, egyetemeken és főiskolákon.⁶⁷ A felszólítás, hogy folytassák azt az utat, amelyet elődeik kezdtek el, akik jelentékeny módon hozzájárultak az egyház nevelési küldetéséhez, azt jelenti, hogy legyenek hűségesek eredeti karizmájukhoz: „A megszentelt személyek – különleges megszenteltségük, a Lélek ajándékainak sajátos megtapasztalása, Isten ígéjének figyelmes hallgatása, a Lélek segítségével történő mérlegelés gyakorlása, az idők folyamán felhalmozódott nevelői hagyomány gazdagsága [...], a spirituális igazság elmélyült ismerete (vö. Ef 1,17) révén – különlegesen hatékony nevelő tevékenységre képesek, és sajátos módon hozzájárulhatnak a többi nevelő kezdeményezéseikhez.”⁶⁸

⁶³ II. János Pál: *Dialogo tra le culture per una civiltà dell'amore e della pace*, Messaggio per la Giornata mondiale della pace (2001. jan. 1.), 20.; AAS 93 (2001) 245.

⁶⁴ II. János Pál: *Nel rispetto dei diritti umani il segreto della pace vera*, Messaggio per la Giornata mondiale della pace [Az emberi jogok tiszteletében van a valódi béke titka, Üzenet a béke világnapjára] (1999. jan. 1.), 11.; AAS 91 (1999) 385.

⁶⁵ A Megszentelt Élet Intézményeinek és Apostoli Élet Társaságainak Kongregációja: *Testvéri élet közösségben* (1994. febr. 2.), 57., in *Enchiridion Vaticanum*, vol. 14, 265.

⁶⁶ Vö. Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus iskola a harmadik évezred küszöbén*, 21.

⁶⁷ Vö. II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 97.; AAS 88 (1996) 473.

⁶⁸ *Ugyanott*, 96.; 472.

82. Az egyházi kommunió horizontján minden megszentelt személyben növekszik annak a kulturális és pedagógiai gazdagságnak a tudatossága, amely a közös – bár különféle szolgálatok és karizmák sajátosságában megvalósuló – nevelői küldetésben való osztozásukból fakad. Újra felfedezik és megújítják saját identitásuk tudatát, megtalálják a szakavatott nevelői foglalkozás inspiráló forrásait, s a nevelésben olyan létmódot lelnek meg, amely hiteles hivatásnak bizonyul. E megújult tudatosságnak a gyökere Krisztus. Az iskolában dolgozó megszentelt személyeknek kétségtelenül tőle kell újraindulniuk, hogy megtalálják küldetésük tápláló forrását. Az újraindulás Krisztustól azt jelenti, hogy szemléljük az ő arcát, hosszan együtt időzünk vele az imádságban, hogy azután meg tudjuk mutatni másoknak. Ez az a feladat, amelyet az egyház teljesíteni hivatott az új évezred elején, tudatában annak, hogy egyedül a hit képes felfedni annak az arcnak a titkát.⁶⁹ Az újraindulás Krisztustól a megszentelt férfiak és nők számára is azt jelenti, hogy újrainduljanak a hitből, amelyet a szentségek táplálnak, és a csalódást nem okozó remény támogat: „Minden nap veletek vagyok.” (Mt 28,20) E reménységtől vezetve a megszentelt személyek arra hivatottak, hogy újra felbresszék magukban a nevelési szenvedélyt, és azt az iskolai közösségekben tanúságtételként éljék meg a különböző hivatások és nemzedékek közötti találkozásról.

Az a feladat, hogy megtanítsák a fiatalokat élni, felfedezni az élet és a transzcendencia legmélyebb értelmét, másokkal a kölcsönösség szellemében viselkedni, a teremtett világot szeretni, szabad és kritikus módon gondolkodni, kibontakoztatni magukat a munkában, megtervezni jövőjüket, egy szóval: *lenni*, a megszentelt személyektől megújult szeretetet kíván meg az iskolában megvalósuló nevelői és kulturális elkötelezettség iránt.

83. A megszentelt férfiak és nők, ha engedik, hogy a Lélek átalakítsa őket, és a folyamatos képzés állapotában élnek, képessé válnak [szellemi-lelki] horizontjaik kitágítására és az események mély dimenzióinak megragadására.⁷⁰ A folyamatos képzés válik kulcsává annak is, hogy újra megértsék az iskolában végzett nevelői küldetést, s azt oly módon végezzék, hogy a valóság talaján álljanak, amely annyira változó, ugyanakkor rászorul a kompetens, idejében történő és prófétai közbeavatkozásra. A műveltség elmélyítése – amelyre a megszentelt személyek hivatottak, hogy szakterületükön, az adminisztratív feladatok ellátásában vagy az ügyvitelben naprakész tudással rendelkezzenek – az igazságosság megkívánta kötelesség, amely alól nem vonhatják ki magukat.

Az egyetemes és helyi egyház életében való részvétel azt kéri tőlük, hogy a kommunió kötelekeivel kapcsolódjanak másokhoz és megbecsüljék a tanítóhivatal útmutatásait, különösképpen az étellel, a családdal, a nőekkel, a társadalmi igazságossággal, a békével, az ökumenizmussal, a vallásközi párbeszéddel kapcsolatos témákat illetően. A mai pluralizmus légkörében az egyház tanítóhivatalának a hangja értelmezi tekintélyileg a jelenségeket az evangélium fényénél.

84. A Katolikus Nevelés Kongregációja azzal kívánja lezárni e megfontolásokat, hogy őszinte köszönetet mond minden megszentelt személynek, aki az iskolai neve-

⁶⁹ Vö. II. János Pál: *Novo millennio ineunte* apostoli levél, 19.; AAS 93 (2001) 278–279.

⁷⁰ Vö. II. János Pál: *Vita consecrata* apostoli buzdítás, 98.; AAS 88 (1996) 474.

lés területén dolgozik. Feladatuk összetettségének és nehézségeinek tudatában hangsúlyozza az értékét annak a *nemes* nevelői szolgálatnak, amely arra irányul, hogy értelmet adjon a felnövő nemzedékek életének és reményének, egy kritikusan kidolgozott tudáson és kultúrán keresztül, a személynek és az életnek evangéliumi értékek által inspirált felfogása alapján.

Minden iskola és a nem formális nevelés minden helye egy nagyobb háló csomóivá válhatnak, amely – a legkisebb falutól a legkiterjedtebb nagyvárosokig – reménnyel borítja be a világot. A nevelés hordozza ugyanis egy emberibb jövő és egy szolidárisabb társadalom ígérését.

Semmilyen nehézségnek nem szabadna eltávolítania a megszentelt férfiakat és nőket az iskolától és általánosságban a neveléstől, amikor mély és életüket formáló a meggyőződésük hivatásukról: hogy Isten országának örömhírét elvigyék a szegényeknek és a kicsinyeknek. A jelenlegi nehézségek és az irányvesztés – együtt a harmadik évezred hajnalán nyíló új perspektívákkal – erőteljes felszólítást jelentenek: életüket abban „égessék el”, hogy az új nemzedékeket arra neveljék, hogy egy olyan kommunikációkultúra hordozóivá váljanak, amely elér minden népet és személyt. Minden megszentelt személy igyekezetének mozgatórugója, illetve elérendő célja az, hogy meggyújtsa és táplálja a hit lángját a fiatal nemzedékekben, akik „a hajnal őrszemei (vö. Iz 21,11–12) az új évezred hajnalán”.⁷¹

A Szentatya – az alulírott prefektussal egyeztetett kihallgatás során – jóváhagyta a jelen dokumentumot, és felhatalmazást adott közzétételére.

Róma, 2002. október 28-án, a II. Vatikáni Zsinat *Gravissimum educationis* kezdetű nyilatkozata kihirdetésének 37. évfordulóján.

Zenon Grocholewski bíboros
prefektus

✠ Giuseppe Pittau SJ
titkár

⁷¹ II. János Pál: *Novo millennio ineunte* apostoli levél, 9.; AAS 93 (2001) 272.